

บทที่ 4

ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

ผลการศึกษาเรื่อง “การดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ ของเกษตรกรบ้านโป่งแก่งพัฒนา พื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” ผู้ศึกษานำเสนอผลการศึกษาเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

ส่วนที่ 2 ปัจจัยความสำเร็จของการรวมกลุ่ม

ส่วนที่ 3 การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิต เมื่อปฏิบัติตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่

ส่วนที่ 4 การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ส่วนที่ 5 การอภิปรายผลการศึกษา

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาปรากฏรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก ประสิทธิภาพ การฝึกอบรม การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จากการศึกษาผลปรากฏดังนี้

1.1 เพศ

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้เป็นสมาชิกกลุ่มบ้านโป่งแก่งพัฒนาร้อยละ 56.4 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 43.6 เป็นเพศชาย

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 26.5 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมา ร้อยละ 22.6 มีอายุระหว่าง 30-40 ปี และมีเพียงร้อยละ 15.4 ปี ที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี เฉลี่ยเกษตรกรมีอายุประมาณ 45 ปี (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1
จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามเพศ อายุ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน) N=234	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	132	56.5
ชาย	102	43.5
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	36	15.5
30 – 40 ปี	53	22.6
41 – 50 ปี	62	26.5
51 – 60 ปี	45	19.2
มากกว่า 60 ปี ขึ้นไป	38	16.2
MIN. = 20 ปี MAX. = 75 ปี $\bar{X} = 45.75$		

1.2 ระดับการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 61.5 มีการศึกษาระดับ ป.4-ป.6 รองลงมา ร้อยละ 18.8 มีการศึกษาระดับ มัธยมศึกษา (ม.1-ม.6) และน้อยที่สุดร้อยละ 3.4 ไม่ได้เข้ารับการการศึกษา (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2

จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน) N=234	ร้อยละ
ไม่ได้ศึกษา	8	3.4
ต่ำกว่า ป.4	11	4.7
ป.4 – ป.6	144	61.5
มัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6)	44	18.8
อาชีวศึกษา	10	4.3
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	17	7.3

1.3 ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกกลุ่ม

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 40.6 เป็นสมาชิกกลุ่มระหว่าง 3-4 ปี รองลงมา ร้อยละ 32.9 เป็นสมาชิกระหว่าง 5-6 ปี และน้อยที่สุด ร้อยละ 12.0 เป็นสมาชิก 7 ปีขึ้นไป (ตารางที่ 4.3)

1.4 ประสบการณ์ในการฝึกอบรม

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 32.5 มีประสบการณ์การฝึกอบรมระหว่าง 3-5 ครั้ง รองลงมา ร้อยละ 31.1 ฝึกอบรมน้อยกว่า 3 ครั้ง และน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 3.4 ฝึกอบรม 9-11 ครั้ง ที่มีประสบการณ์ฝึกอบรมน้อยกว่า 3 ครั้ง ร้อยละ 3.4 (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.3
จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตาม
ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก

ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก	จำนวน (คน) N=234	ร้อยละ
1 – 2 ปี	34	14.5
3 – 4 ปี	95	40.6
5 – 6 ปี	77	32.9
7 ปีขึ้นไป	28	12.0

ตารางที่ 4.4
จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตาม
ประสบการณ์ในการฝึกอบรม

ประสบการณ์ในการฝึกอบรม	จำนวน (คน) N=234	ร้อยละ
น้อยกว่า 3 ครั้ง	73	31.1
3 – 5 ครั้ง	76	32.5
6 – 8 ครั้ง	50	21.4
9 – 11 ครั้ง	8	3.4
12 – 14 ครั้ง	17	7.3
15 ครั้ง ขึ้นไป	10	4.3

1.5 ภาพรวมการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ

จากการศึกษาภาพรวมจำนวนกิจกรรมที่เข้าร่วมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ พบว่า ร้อยละ 55.1 เข้าร่วมกิจกรรมมาก 3 กิจกรรมขึ้นไป และร้อยละ 44.9 เข้าร่วมกิจกรรม

น้อยกว่า 3 กิจกรรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 แสดงว่าเกษตรกรเห็นด้วยว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ อยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5

สรุปภาพรวมจำนวนกิจกรรมที่เข้าร่วมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ
จำแนกตามการเข้าร่วมกิจกรรม

การเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ	จำนวน (คน) N=234	ร้อยละ
เข้าร่วมกิจกรรม 3 – 5 กิจกรรม	129	55.1
เข้าร่วมกิจกรรม น้อยกว่า 3 กิจกรรม	105	44.9

$\bar{X}=2.70$ S.D.=1.36

1.6 การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 70.9 เข้าร่วมฝึกอบรมเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ รองลงมาร้อยละ 70.1 ฝึกอบรมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 9.4 ฝึกอบรมเรื่องอื่นๆ ได้แก่ ฝึกอบรมการจัดทำบัญชีในครัวเรือน (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6

จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามการเข้าร่วมกิจกรรม
กับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ

กิจกรรมที่เข้าร่วมกับศูนย์ศึกษา การพัฒนาห้วยทรายฯ	เข้าร่วม	ไม่ได้เข้าร่วม
การฝึกอบรมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	70.1 (164)	29.9 (70)
การฝึกอบรมเกษตรทฤษฎีใหม่	70.9 (166)	29.1 (68)

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

กิจกรรมที่เข้าร่วมกับศูนย์ศึกษา การพัฒนาห้วยทรายฯ	เข้าร่วม	ไม่ได้เข้าร่วม
การฝึกอาชีพ	59.0 (138)	41.0 (96)
การทำเกษตรผสมผสานและปื๋ยหมัก	60.7 (142)	39.3 (92)
อื่น ๆ	9.4 (22)	90.6 (212)

1.7 การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ

เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 74.4 เป็นสมาชิกกลุ่ม ธนาคารหมู่บ้าน รองลงมาร้อยละ 60.3 เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนเงินล้าน และจำนวนน้อยที่สุดร้อยละ 1.7 เป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ ได้แก่ กลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร กลุ่มผู้เลี้ยงโค (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7

จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่ม

ข้อมูลทั่วไป	เป็นสมาชิก	ไม่ได้เป็นสมาชิก
กลุ่มออมทรัพย์เงินแสน	55.1 (129)	44.9 (105)
กลุ่มกองทุน กขคจ.	58.5 (137)	41.5 (97)
กลุ่มกองทุนเพื่อการเกษตร	54.3 (127)	45.7 (107)
กลุ่มกองทุนเงินล้าน	60.3 (141)	39.7 (93)

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	เป็นสมาชิก	ไม่ได้เป็นสมาชิก
กลุ่มธนาคารหมู่บ้าน	74.4 (174)	25.6 (60)
กลุ่มออมทรัพย์สัจจะ	30.8 (72)	69.2 (162)
อื่นๆ ได้แก่ กลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร, กลุ่มผู้เลี้ยงโค	1.7 (4)	98.3 (230)

1.8 การเป็นสมาชิกกลุ่มโดยรวม

เกษตรกร ร้อยละ 21.4 เป็นสมาชิก 3 กลุ่ม รองลงมาร้อยละ 20.5 เป็นสมาชิก 2 กลุ่ม และจำนวนน้อยที่สุดร้อยละ 0.3 เป็นสมาชิก 7 กลุ่ม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 แสดงว่าเกษตรกร เห็นด้วยว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8

สรุปจำนวนการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มของเกษตรกร

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน) N=234	ร้อยละ
การเข้าเป็นสมาชิกโดยรวม		
1 กลุ่ม	37	15.8
2 กลุ่ม	48	20.5
3 กลุ่ม	50	21.4
4 กลุ่ม	35	15.0
5 กลุ่ม	24	10.3
6 กลุ่ม	39	16.7
7 กลุ่ม	1	0.3

 $\bar{X} = 3.33$ S.D = 1.73

ส่วนที่ 2 ปัจจัยความสำเร็จของการรวมกลุ่ม

2.1 ปัจจัยภายในกลุ่ม

ปัจจัยภายในกลุ่ม เป็นการศึกษาถึงเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกันภายในกลุ่ม ที่จะทำให้งานกิจกรรมของการรวมกลุ่มประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ ผู้นำหรือภาวะผู้นำที่มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในกลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกและการจัดการบริหารกลุ่ม ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

ผู้นำ/ภาวะผู้นำ

- ผู้นำมีประสบการณ์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงาน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 57.3 เห็นด้วยมาก รองลงมาร้อยละ 31.6 เห็นด้วยมากที่สุด และร้อยละ 0.4 เห็นด้วยน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 แสดงว่าเกษตรกร เห็นด้วยว่า ผู้นำมีประสบการณ์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานในระดับมาก

- ผู้นำมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่และใช้อำนาจหน้าที่อย่างถูกต้องและเหมาะสม เกษตรกร ร้อยละ 54.7 เห็นด้วยมาก รองลงมาร้อยละ 29.9 เห็นด้วยมากที่สุด และร้อยละ 0.4 เห็นด้วยน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 แสดงว่าเกษตรกร เห็นด้วยว่า ผู้นำมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่และใช้อำนาจหน้าที่อย่างถูกต้องและเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

- ผู้นำกลุ่มมีความเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เกษตรกร ร้อยละ 50.4 เห็นด้วยมาก รองลงมาร้อยละ 37.6 เห็นด้วยมากที่สุด และร้อยละ 1.7 เห็นด้วยน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 แสดงว่าเกษตรกร เห็นว่า ผู้นำมีความเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากที่สุด

- ผู้นำมีความสามารถเป็นตัวแทนของกลุ่มได้ เกษตรกร ร้อยละ 56.8 เห็นด้วยมาก รองลงมาร้อยละ 29.1 เห็นด้วยมากที่สุด และร้อยละ 1.7 เห็นด้วยน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 แสดงว่าเกษตรกร เห็นด้วยว่า ผู้นำมีความสามารถเป็นตัวแทนกลุ่มได้อยู่ในระดับมาก

- ผู้นำสามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มได้ เกษตรกร ร้อยละ 55.6 เห็นด้วยมาก รองลงมาร้อยละ 26.9 เห็นด้วยมากที่สุด และร้อยละ 1.3 เห็นด้วยน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 แสดงว่าเกษตรกร เห็นด้วยว่า ผู้นำสามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มได้ในระดับมาก

- ผู้นำสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าของกลุ่มให้ผ่านไปได้ เกษตรกร ร้อยละ 56.0 เห็นด้วยมาก รองลงมาร้อยละ 22.2 เห็นด้วยมากที่สุด และร้อยละ 2.6 เห็นด้วยน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 แสดงว่าเกษตรกร เห็นด้วยว่า ผู้นำสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าของกลุ่มให้ผ่านไปได้ในระดับมาก

- ผู้นำเข้าใจสมาชิกและพร้อมให้ความช่วยเหลือเมื่อสมาชิกได้รับความเดือดร้อน เกษตรกร ร้อยละ 57.3 เห็นด้วยมาก รองลงมาร้อยละ 24.8 เห็นด้วยมากที่สุด และร้อยละ 1.3 เห็นด้วยน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 แสดงว่าเกษตรกร เห็นด้วยว่า ผู้นำเข้าใจสมาชิกและพร้อมให้ความช่วยเหลือเมื่อสมาชิกได้รับความเดือดร้อนในระดับมาก

- ผู้นำสามารถสร้างความสามัคคีภายในกลุ่มได้ เกษตรกร ร้อยละ 52.1 เห็นด้วยมาก รองลงมาร้อยละ 25.7 เห็นด้วยมากที่สุด และร้อยละ 1.7 เห็นด้วยน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 แสดงว่าเกษตรกร เห็นด้วยว่า ผู้นำสามารถสร้างความสามัคคีภายในกลุ่มได้ในระดับมาก

ภาพรวมของปัจจัยภายในกลุ่มด้านผู้นำ/ภาวะผู้นำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 แสดงว่าเกษตรกรเห็นด้วยว่า ปัจจัยด้านผู้นำ/ภาวะผู้นำมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในกลุ่มในระดับมาก (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9

จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามปัจจัยภายในกลุ่ม
ด้านผู้นำ/ภาวะผู้นำ

ปัจจัยภายในกลุ่มผู้นำ/ภาวะผู้นำ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ผู้นำกลุ่มมีประสบการณ์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงาน	31.6 (74)	57.3 (134)	10.7 (25)	0.4 (1)	- (0)	4.20	.63	มาก
ผู้นำกลุ่มมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่และใช้อำนาจหน้าที่อย่างถูกต้องและเหมาะสม	29.9 (70)	54.7 (128)	15.0 (35)	0.4 (1)	- (0)	4.14	.67	มาก
ผู้นำกลุ่มมีความเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม	37.6 (88)	50.4 (118)	10.3 (24)	1.7 (4)	- (0)	4.24	.70	มากที่สุด

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ปัจจัยภายในกลุ่มผู้นำ/ภาวะผู้นำ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	การ แปล ผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ผู้นำกลุ่มมีความสามารถเป็นตัวแทนของกลุ่มได้	29.1 (68)	56.8 (133)	12.4 (29)	1.7 (4)	- (0)	4.13	.68	มาก
ผู้นำกลุ่มสามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มได้	26.9 (63)	55.6 (130)	16.2 (38)	1.3 (3)	- (0)	4.08	.69	มาก
ผู้นำกลุ่มสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้ากลุ่มให้ผ่านไปได้	22.2 (52)	56.0 (131)	19.2 (45)	2.6 (6)	- (0)	3.98	.72	มาก
ผู้นำกลุ่มเข้าใจสมาชิกและพร้อมให้ความช่วยเหลือเมื่อสมาชิกได้รับความเดือดร้อน	24.8 (58)	57.3 (134)	16.6 (39)	1.3 (3)	- (0)	4.06	.68	มาก
ผู้นำกลุ่มสามารถสร้างความสามัคคีภายในกลุ่มได้	25.7 (60)	52.1 (122)	20.5 (48)	1.7 (4)	- (0)	4.02	.73	มาก

$\bar{X} = 4.11$ S.D. = .52

การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของสมาชิก

- สมาชิกทุกคนได้เสนอความคิดเห็นเมื่อมีการจัดกิจกรรมกลุ่ม เกษตรกร ร้อยละ 56.3 เห็นด้วยในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 19.7 เห็นด้วยมากและปานกลาง และร้อยละ 4.3 เห็นด้วยน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 แสดงว่าเกษตรกรเห็นด้วยว่า สมาชิกทุกคนได้เสนอความคิดเห็นเมื่อมีการจัดกิจกรรมกลุ่มในระดับมาก

- สมาชิกมีการประชุมพบปะกันอย่างสม่ำเสมอ เกษตรกร ร้อยละ 53.4 เห็นด้วยมาก รองลงมาร้อยละ 23.5 เห็นด้วยปานกลาง และร้อยละ 0.9 เห็นด้วยน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 แสดงว่าเกษตรกรเห็นด้วยว่า สมาชิกมีการประชุมพบปะกันอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับในระดับมาก

- สมาชิกได้เข้าร่วมกิจกรรมการทำงานของกลุ่มบ่อยครั้ง เกษตรกร ร้อยละ 50.4 เห็นด้วยมาก รองลงมาร้อยละ 22.6 เห็นด้วยปานกลาง และร้อยละ 1.3 เห็นด้วยน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 แสดงว่าเกษตรกรเห็นด้วยว่าสมาชิกได้เข้าร่วมกิจกรรมการทำงานของกลุ่มบ่อยครั้งมาก

- สมาชิกเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจต่อการปฏิบัติกิจกรรมหรืองานของกลุ่ม เกษตรกร ร้อยละ 52.2 เห็นด้วยมาก รองลงมาร้อยละ 22.2 เห็นด้วยปานกลาง และร้อยละ 0.4 เห็นด้วยน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 แสดงว่าเกษตรกร เห็นด้วยว่า สมาชิกเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจต่อการปฏิบัติกิจกรรมหรืองานของกลุ่มในระดับมาก

- สมาชิกมีส่วนรับทราบเกี่ยวกับการสะสมเงินของกลุ่ม เกษตรกร ร้อยละ 47.0 เห็นด้วยมาก รองลงมาร้อยละ 29.1 เห็นด้วยมากที่สุด และร้อยละ 0.4 เห็นด้วยน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 แสดงว่าเกษตรกรเห็นด้วยว่า สมาชิกมีส่วนรับทราบเกี่ยวกับการสะสมเงินของกลุ่มในระดับมาก

- สมาชิกมีข้อตกลงร่วมกันในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของกลุ่ม เกษตรกร ร้อยละ 55.6 เห็นด้วยมาก รองลงมาร้อยละ 21.3 เห็นด้วยมากที่สุด และร้อยละ 3.0 เห็นด้วยน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 แสดงว่าเกษตรกรเห็นด้วยว่า สมาชิกมีข้อตกลงร่วมกันในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของกลุ่มมาก

- สมาชิกมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ รัฐบาลเขตของงานที่ได้รับมอบหมาย เกษตรกร ร้อยละ 58.1 เห็นด้วยมาก รองลงมาร้อยละ 21.8 เห็นด้วยมากที่สุด และร้อยละ 2.6 เห็นด้วยน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 แสดงว่าเกษตรกรเห็นด้วยว่า สมาชิกมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ รัฐบาลเขตของงานที่ได้รับมอบหมายในระดับมาก

- สมาชิกกลุ่มมีความร่วมมือร่วมใจกัน ปฏิบัติตามแผนของกลุ่มที่วางไว้ เกษตรกร ร้อยละ 59.8 เห็นด้วยมาก รองลงมาร้อยละ 23.1 เห็นด้วยมากที่สุด และร้อยละ 2.1 เห็นด้วยน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 แสดงว่าเกษตรกรเห็นด้วยว่า สมาชิกกลุ่มมีความร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติตามแผนของกลุ่มที่วางไว้ในระดับมาก

ภาพรวมของปัจจัยภายในกลุ่มด้านการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของสมาชิก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 แสดงว่าเกษตรกรเห็นด้วยว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกในระดับมาก (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10

จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามปัจจัยภายในกลุ่ม
ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของสมาชิก

ปัจจัยภายในกลุ่มการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่มของสมาชิก	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	การ แปล ผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
สมาชิกทุกคนได้เสนอความคิดเห็นเมื่อมีการจัดกิจกรรมกลุ่ม	19.7 (46)	56.3 (132)	19.7 (46)	4.3 (10)	- (0)	3.91	.75	มาก
สมาชิกมีการประชุมพบปะกัน อย่างสม่ำเสมอ	16.2 (38)	53.4 (125)	23.5 (55)	6.0 (14)	0.9 (2)	3.78	.82	มาก
สมาชิกได้เข้าร่วมกิจกรรมการทำงานของกลุ่มบ่อยครั้ง	14.2 (33)	50.4 (118)	22.6 (53)	11.5 (27)	1.3 (3)	3.65	.91	มาก
สมาชิกเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจต่อการปฏิบัติกิจกรรมหรืองานของกลุ่ม	20.9 (49)	52.2 (122)	22.2 (52)	4.3 (10)	0.4 (1)	3.89	.79	มาก
สมาชิกมีส่วนรับทราบเกี่ยวกับการสะสมเงินของกลุ่ม	29.1 (68)	47.0 (110)	20.9 (49)	2.6 (6)	0.4 (1)	4.02	.80	มาก
สมาชิกมีข้อตกลงร่วมกันในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของกลุ่ม	21.3 (50)	55.6 (130)	20.1 (47)	3.0 (7)	- (0)	3.95	.73	มาก
สมาชิกมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่รับผิดชอบของงานที่ได้รับมอบหมาย	21.8 (51)	58.1 (136)	17.5 (41)	2.6 (6)	- (0)	3.99	.71	มาก
สมาชิกกลุ่มมีความร่วมมือร่วมในกันปฏิบัติตามแผนของกลุ่มที่วางไว้	23.1 (54)	59.8 (140)	15.0 (35)	2.1 (5)	- (0)	4.04	.68	มาก

$\bar{X} = 3.9$ S.D. = .52

การจัดการและบริหารกลุ่ม

- กลุ่มมีการกำหนดแผนและเป้าหมายในการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน เกษตรกร ร้อยละ 54.3 เห็นด้วยมาก รองลงมาร้อยละ 26.1 เห็นด้วยมากที่สุด และร้อยละ 1.7 เห็นด้วยน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 แสดงว่าเกษตรกรเห็นด้วยว่า กลุ่มมีการกำหนดแผนและเป้าหมายในการดำเนินงานได้อย่างชัดเจนในระดับมาก

- กลุ่มมีการแยกประเภทและมีการเลือกคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมในแต่ละหน้าที่ เกษตรกรร้อยละ 51.7 เห็นด้วยมาก รองลงมาร้อยละ 28.2 เห็นด้วยมากที่สุด และร้อยละ 3.0 เห็นด้วยน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 แสดงว่าเกษตรกรเห็นด้วยว่า กลุ่มมีการแยกประเภทและมีการเลือกคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมในแต่ละหน้าที่ในระดับมาก

- กลุ่มมีการวางแผนการดำเนินงานไว้ก่อนทำกิจกรรม เกษตรกร ร้อยละ 56.8 เห็นด้วยมาก รองลงมาร้อยละ 27.4 เห็นด้วยมากที่สุด และร้อยละ 0.4 เห็นด้วยน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 แสดงว่าเกษตรกรเห็นด้วยว่า กลุ่มมีการวางแผนการดำเนินงานไว้ก่อนทำกิจกรรมในระดับมาก

- กลุ่มมีการกำหนดระเบียบข้อบังคับให้สมาชิกรับทราบอย่างชัดเจน เกษตรกร ร้อยละ 58.1 เห็นด้วยมาก รองลงมาร้อยละ 27.5 เห็นด้วยมากที่สุด และปานกลาง และร้อยละ 0.9 เห็นด้วยน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 แสดงว่าเกษตรกรเห็นด้วยว่า กลุ่มมีการกำหนดระเบียบข้อบังคับให้สมาชิกรับทราบอย่างชัดเจนในระดับมาก

- สมาชิกกลุ่มพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพอย่างต่อเนื่อง เกษตรกร ร้อยละ 51.7 เห็นด้วยมาก รองลงมาร้อยละ 23.5 เห็นด้วยมากที่สุด และร้อยละ 0.4 เห็นด้วยน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 แสดงว่าเกษตรกรเห็นด้วยว่า สมาชิกกลุ่มพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพอย่างต่อเนื่องในระดับมาก

- การบริหารงานกลุ่มโปร่งใสตรวจสอบได้ เกษตรกร ร้อยละ 53.0 เห็นด้วยมาก รองลงมาร้อยละ 23.8 เห็นด้วยปานกลาง และร้อยละ 0.9 เห็นด้วยน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 แสดงว่าเกษตรกรเห็นด้วยว่า การบริหารงานกลุ่มโปร่งใสตรวจสอบได้ในระดับมาก

ภาพรวมของปัจจัยภายในกลุ่มด้านการจัดการและบริหารกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 แสดงว่าเกษตรกรเห็นด้วยว่า กลุ่มมีการจัดการและบริหารกลุ่มที่ดี ในระดับมาก (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11

จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามปัจจัยภายในกลุ่ม
ด้านการจัดการและบริหารกลุ่ม

ปัจจัยภายในกลุ่มการจัดการ และบริหารกลุ่ม	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	การ แปล ผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
กลุ่มมีการกำหนดแผนและ เป้าหมายในการดำเนินงานได้ อย่างชัดเจน	26.1 (61)	54.3 (127)	17.9 (42)	1.7 (4)	- (0)	4.05	.71	มาก
กลุ่มมีการแยกประเภทและมี การเลือกคุณสมบัติของ ผู้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมแต่ ละหน้าที่	28.2 (66)	51.7 (121)	17.1 (40)	3.0 (7)	- (0)	4.05	.76	มาก
กลุ่มมีการวางแผนการ ดำเนินงานไว้ก่อนทำกิจกรรม	27.4 (64)	56.8 (133)	13.7 (32)	1.7 (4)	0.4 (1)	4.09	.71	มาก
กลุ่มมีการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับให้สมาชิกรับทราบ อย่างชัดเจน	20.5 (48)	58.1 (136)	20.5 (48)	0.9 (2)	- (0)	3.98	.67	มาก
สมาชิกกลุ่มพัฒนาทักษะการ ประกอบอาชีพอย่างต่อเนื่อง	23.5 (55)	51.7 (121)	23.1 (54)	1.3 (3)	0.4 (1)	3.97	.75	มาก
การบริหารงานกลุ่มโปร่งใส ตรวจสอบได้	19.7 (46)	53.0 (124)	23.8 (56)	2.6 (6)	0.9 (2)	3.88	.78	มาก

$\bar{X} = 4.00$ S.D. = .59

เมื่อพิจารณาในภาพรวม ปัจจัยภายในกลุ่มที่จะทำให้เกิดความสำเร็จของการรวมกลุ่มพบว่า ผู้นำ/ภาวะผู้นำ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 4.11 ปัจจัยการจัดการและบริหารกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 และปัจจัยการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของสมาชิก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 3.90 ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.00 อยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.12
สรุปภาพรวมปัจจัยภายในกลุ่ม

ปัจจัยภายในกลุ่ม	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ผู้นำ/ภาวะผู้นำ	4.11	.52	มาก
การจัดการและบริหารกลุ่ม	4.00	.59	มาก
การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของสมาชิก	3.90	.52	มาก
รวม	4.00	.48	มาก

2.2 ปัจจัยภายนอกกลุ่ม

ปัจจัยภายนอกกลุ่ม ประกอบด้วย การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก การได้รับข้อมูลและข่าวสาร ผลการศึกษามีดังนี้

การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ให้ความรู้เรื่องการดำเนินงานของกลุ่มเรื่องทฤษฎีใหม่ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 34.2 เห็นด้วยมากที่สุดและมาก รองลงมาร้อยละ 20.5 เห็นด้วยปานกลาง และร้อยละ 3.0 เห็นด้วยน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 แสดงว่าเกษตรกร เห็นด้วยว่า ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ให้ความรู้เรื่องการดำเนินงานของกลุ่มเรื่องทฤษฎีใหม่ในระดับมาก

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ นำเงินทุนมาให้กลุ่มกู้ยืมเพื่อการดำเนินงาน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 38.0 เห็นด้วยมาก รองลงมาร้อยละ 27.8 เห็นด้วยปานกลาง และร้อยละ 2.6 เห็นด้วยน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 แสดงว่าเกษตรกร เห็นด้วยว่า ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ นำเงินทุนมาให้กู้ยืมเพื่อการดำเนินงานในระดับมาก

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จัดส่งเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้ทำให้ท่านเข้าใจเรื่อง การประกอบอาชีพมากขึ้น พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 47.0 เห็นด้วยมาก รองลงมาร้อยละ 24.9 เห็นด้วยปานกลาง และร้อยละ 3.8 เห็นด้วยน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 แสดงว่าเกษตรกร เห็นด้วยว่า ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จัดส่งเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้ทำให้ท่านเข้าใจเรื่อง การประกอบอาชีพมากขึ้นในระดับมาก

- องค์การบริหารส่วนตำบลให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการดำเนินงานของกลุ่มพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 32.9 เห็นด้วยน้อยที่สุด รองลงมาร้อยละ 27.4 เห็นด้วยมาก และร้อยละ 12.0 เห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72 แสดงว่าเกษตรกรเห็นด้วยว่า องค์การบริหารส่วนตำบล ให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการดำเนินงานของกลุ่มในระดับปานกลาง

- หน่วยงานอื่นๆ ให้การสนับสนุนเงินทุน วัสดุอุปกรณ์รวมทั้งสิ่งที่จำเป็นต่อการดำเนินงานของกลุ่ม พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 29.9 เห็นด้วยน้อย รองลงมาร้อยละ 25.6 เห็นด้วยมาก และร้อยละ 6.8 เห็นด้วยน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 แสดงว่าเกษตรกร เห็นด้วยว่า หน่วยงานอื่นๆ ให้การสนับสนุนเงินทุน วัสดุอุปกรณ์รวมทั้งสิ่งที่จำเป็นต่อการดำเนินงานของกลุ่มในระดับปานกลาง

ภาพรวมของปัจจัยภายนอกกลุ่มด้านการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 แสดงว่าเกษตรกรเห็นด้วยว่า การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกของกลุ่มในระดับมาก (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.13

จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามปัจจัยภายนอกกลุ่ม
ด้านการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

ปัจจัยภายนอก การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ศูนย์ศึกษา ให้ความรู้เรื่องการดำเนินงานของกลุ่มเรื่องทฤษฎีใหม่	34.2 (80)	34.2 (80)	20.5 (48)	8.1 (19)	3.0 (7)	3.88	1.06	มาก
ศูนย์ศึกษา นำเงินทุนมาให้กลุ่มกู้ยืมเพื่อการดำเนินงาน	23.1 (54)	38.0 (89)	27.8 (65)	8.5 (20)	2.6 (6)	3.71	1.00	มาก
ศูนย์ศึกษา จัดส่งเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้ทำให้ท่านเข้าใจเรื่องการประกอบอาชีพมากขึ้น	17.9 (42)	47.0 (110)	24.9 (58)	6.4 (15)	3.8 (9)	3.69	.97	มาก

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ปัจจัยภายนอก การได้รับการ สนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	การ แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
องค์การบริหารส่วนตำบลให้การ สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น ต่อการดำเนินงานของกลุ่ม	12.0 (28)	27.4 (64)	14.1 (33)	13.6 (32)	32.9 (77)	2.72	1.46	ปาน กลาง
หน่วยงานอื่นๆ ให้การสนับสนุน เงินทุน วัสดุอุปกรณ์รวมทั้งสิ่ง จำเป็นต่อการดำเนินงานของกลุ่ม	15.4 (36)	25.6 (60)	22.3 (52)	29.9 (70)	6.8 (16)	3.13	1.2	ปาน กลาง

$\bar{X} = 3.42$ S.D. = .97

การได้รับข้อมูลและข่าวสาร

การได้รับข้อมูลและข่าวสาร หมายถึง ข้อมูลและข่าวสารต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ หรือมีทางเลือกในการดำเนินชีวิตให้เกษตรกรเพิ่มขึ้น

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 49.6 เห็นด้วยมาก รองลงมาร้อยละ 20.9 เห็นด้วยปานกลาง และร้อยละ 3.0 เห็นด้วยน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 แสดงว่าเกษตรกรเห็นด้วยว่า ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มในระดับมาก

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 44.4 เห็นด้วยมาก รองลงมาร้อยละ 24.4 เห็นด้วยมากที่สุด และร้อยละ 3.0 เห็นด้วยน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 แสดงว่าเกษตรกร เห็นด้วยว่า ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ในระดับมาก

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ให้ข้อมูลวิธีการรวมกลุ่มและการดำเนินงานภายในกลุ่ม พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 47.9 เห็นด้วยมาก รองลงมาร้อยละ 21.7 เห็นด้วยมากที่สุด และร้อยละ 3.4 เห็นด้วยน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 แสดงว่าเกษตรกร มีความเห็นด้วยว่า ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ให้ข้อมูลวิธีการรวมกลุ่มและการดำเนินงานภายในกลุ่มในระดับมาก

- การได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการอบรมพัฒนาความรู้ด้านต่างๆ จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 33.8 เห็นด้วยมาก รองลงมา ร้อยละ 32.9 เห็นด้วยมากที่สุด และร้อยละ 3.4 เห็นด้วยน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 แสดงว่าเกษตรกร มีความเห็นด้วยว่า ได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการอบรมพัฒนาความรู้ด้านต่างๆ จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ในระดับมาก

- การนำข้อมูลและข่าวสารที่ได้รับทราบไปพัฒนาการประกอบอาชีพ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 35.9 เห็นด้วยมาก รองลงมา ร้อยละ 27.8 เห็นด้วยมากที่สุด และร้อยละ 4.7 เห็นด้วยน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 แสดงว่าเกษตรกรเห็นด้วยว่า ได้นำข้อมูลและข่าวสารที่ได้รับทราบไปพัฒนาการประกอบอาชีพในระดับมาก

ภาพรวมของปัจจัยภายนอกกลุ่ม ด้านการได้รับข้อมูลและข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 แสดงว่าเกษตรกรเห็นด้วยว่า กลุ่มได้รับการข้อมูลและข่าวสาร อยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.14

จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามปัจจัยภายนอกกลุ่ม
ด้านการได้รับข้อมูลและข่าวสาร

ปัจจัยภายนอก การได้รับข้อมูล และข่าวสาร	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	การ แปล ผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ต่อกลุ่ม	19.2 (45)	49.6 (116)	20.9 (49)	7.3 (17)	3.0 (7)	3.75	.95	มาก
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแนว พระราชดำริทฤษฎีใหม่	24.4 (57)	44.4 (104)	20.9 (49)	7.3 (17)	3.0 (7)	3.80	.99	มาก
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ให้ข้อมูลวิธีการรวมกลุ่มและการ ดำเนินงานภายในกลุ่ม	21.7 (51)	47.9 (112)	19.7 (46)	7.3 (17)	3.4 (8)	3.77	.98	มาก

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

ปัจจัยภายนอก การได้รับข้อมูล และข่าวสาร	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	การ แปล ผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
การได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการ อบรมพัฒนาความรู้ด้านต่างๆ จากศูนย์ศึกษาการพัฒนา ห้วยทรายฯ	32.9 (77)	33.8 (79)	23.1 (54)	6.8 (16)	3.4 (8)	3.86	1.06	มาก
การนำข้อมูลและข่าวสารที่ได้รับ ทราบไปพัฒนาการประกอบ อาชีพ	27.8 (65)	35.9 (84)	25.2 (59)	6.4 (15)	4.7 (11)	3.76	1.07	มาก

 $\bar{X} = 3.79$ S.D. = .93

เมื่อพิจารณาในภาพรวม ปัจจัยภายนอกกลุ่มที่จะทำให้เกิดความสำเร็จของการรวมกลุ่ม พบว่า การได้ข้อมูลและข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 3.79 ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.61 อยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 4.15)

ตารางที่ 4.15

สรุปภาพรวมของปัจจัยภายนอกกลุ่ม

ปัจจัยภายนอกกลุ่ม	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
การได้รับข้อมูลและข่าวสาร	3.79	.93	มาก
การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก	3.42	.97	มาก
รวม	3.61	.91	มาก

จากการศึกษาภาพรวมปัจจัยความสำเร็จของการรวมกลุ่ม พบว่า ปัจจัยภายในมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 อยู่ในระดับมาก และปัจจัยนอกกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 อยู่ในระดับมาก ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 อยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 4.16)

ตารางที่ 4.16

สรุปภาพรวมความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อปัจจัย

ความสำเร็จของการรวมกลุ่ม

ปัจจัยความสำเร็จของการรวมกลุ่ม	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ปัจจัยภายในกลุ่ม	4.00	0.48	มาก
ปัจจัยภายนอกกลุ่ม	3.61	0.91	มาก
รวม	3.81	0.57	มาก

จากการพิจารณาปัจจัยความสำเร็จของการรวมกลุ่ม มีปัจจัยภายในกลุ่มที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 56.4 ประสบความสำเร็จต่ำ ร้อยละ 43.6 ประสบความสำเร็จสูง เมื่อพิจารณาปัจจัยภายนอกที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ พบว่า ร้อยละ 51.3 ประสบความสำเร็จสูงและร้อยละ 48.7 ประสบความสำเร็จต่ำ (ตารางที่ 4.17)

ตารางที่ 4.17

ค่าเฉลี่ยปัจจัยความสำเร็จของการรวมกลุ่ม

ปัจจัยภายในและภายนอก

ระดับความสำเร็จ	ปัจจัยภายใน		ปัจจัยภายนอก	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความสำเร็จสูง	102	43.6	120	51.3
ความสำเร็จต่ำ	132	56.4	114	48.7
รวม	234	100.0	234	100.0

ส่วนที่ 3 การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตเมื่อปฏิบัติ ตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่

การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิต ผู้ศึกษากำหนดประเด็นไว้ 3 ด้านคือ

- 3.1 การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ
- 3.2 การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านสังคม
- 3.3 การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม

3.1 การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ

การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรในด้านรายได้ ภาวะหนี้สิน และการออม ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1) การเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ พบว่า

ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกร ร้อยละ 31.2 มีรายได้อยู่ระหว่าง 2,500-3,500 บาท ร้อยละ 21.8 มีรายได้อยู่ระหว่าง 3,501-4,500 บาท ร้อยละ 20.5 มีรายได้อยู่ระหว่าง 4,501-5,500 บาท และมีเพียงร้อยละ 10.7 ที่มีรายได้มากกว่า 5,500 บาท ขึ้นไป

เมื่อเปรียบเทียบกับภายหลังที่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแล้ว พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 37.2 มีรายได้มากกว่า 5,500 บาทขึ้นไป ร้อยละ 31.5 มีรายได้ระหว่าง 4,501-5,500 บาท ร้อยละ 19.7 มีรายได้ระหว่าง 3,501-4,500 บาท และมีเพียงร้อยละ 2.6 เท่านั้น ที่มีรายได้ต่ำกว่า 2,500 บาท

จากการศึกษาภาพรวมการเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ พบว่า รายได้ก่อนเป็นสมาชิกกลุ่ม ต่ำสุด เท่ากับ 500 บาท สูงสุด 10,000 บาท ค่าเฉลี่ยของรายได้ อยู่ที่ 3,866.24 บาท และรายได้เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแล้ว พบว่า เกษตรกรมีรายได้ต่ำสุด 1,200 บาท สูงสุด 30,000 บาท มีค่าเฉลี่ยรายได้ เท่ากับ 5,500 บาท แสดงว่า เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น (ตารางที่ 4.18)

ตารางที่ 4.18

จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตาม

จำนวนรายได้สุทธิที่ได้รับต่อเดือน

การเปลี่ยนแปลง ด้านเศรษฐกิจ รายได้	อดีต (ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม)		ปัจจุบัน (เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม)		ผล	แปลผล
	จำนวน (คน) N=234	ร้อยละ	จำนวน (คน) N=234	ร้อยละ		
ต่ำกว่า 2,500 บาท	37	15.8	6	2.6	-13.2	เพิ่มขึ้น
2,500 – 3,500 บาท	73	31.2	21	9.0	-22.2	เพิ่มขึ้น
3,501 – 4,500 บาท	51	21.8	46	19.7	-2.1	เพิ่มขึ้น
4,501 – 5,500 บาท	48	20.5	74	31.5	11.0	เพิ่มขึ้น
มากกว่า 5,500 บาท ขึ้นไป	25	10.7	87	37.2	26.5	เพิ่มขึ้น

MAX.= 10,000, MIN.= 500, X = 3,866.24 / MAX. = 30,000 , MIN. = 1,200 , $\bar{X}$ = 5,500

2) การเปลี่ยนแปลงด้านภาวะหนี้สิน พบว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกร ร้อยละ 66.7 มีภาระหนี้สิน ร้อยละ 33.3 ไม่มีหนี้สิน และเมื่อเกษตรกรเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแล้ว ร้อยละ 59.4 มีภาระหนี้สิน ร้อยละ 40.6 ไม่มีหนี้สิน (ตารางที่ 4.19)

ตารางที่ 4.19

จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตาม
การเปลี่ยนแปลงด้านภาวะหนี้สิน

การเปลี่ยนแปลง ด้านเศรษฐกิจ เกี่ยวกับภาวะ หนี้สิน	อดีต (ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม)		ปัจจุบัน (เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม)		ผล	แปลผล
	จำนวน (คน) N=234	ร้อยละ	จำนวน (คน) N=234	ร้อยละ		
ไม่มี	78	33.3	95	40.6	7.3	เพิ่มขึ้น
มี	156	66.7	139	59.4	-7.3	ลดลง

- การเปลี่ยนแปลงด้านจำนวนหนี้สิน พบว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มจากจำนวนเกษตรกร 156 คน เกษตรกร ร้อยละ 42.4 มีหนี้สินอยู่ระหว่าง 10,000 – 30,000 บาท ร้อยละ 22.4 มีหนี้สิน 90,000 บาท ขึ้นไป และร้อยละ 4.5 มีหนี้สินอยู่ระหว่าง 50,001-70,000 บาท เมื่อเปรียบเทียบกับภายหลังที่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแล้ว พบว่าจากจำนวนเกษตรกร 139 คน ที่มีหนี้สิน เกษตรกร ร้อยละ 41.8 มีหนี้สินอยู่ระหว่าง 10,000-30,000 บาท ร้อยละ 20.9 มีหนี้สินต่ำกว่า 10,000 บาท และมีเพียงร้อยละ 0.7 เท่านั้น ที่มีหนี้สิน 70,001-90,000 บาท 2,500 บาท

- จากการศึกษาภาพรวมการเปลี่ยนแปลงด้านภาวะหนี้สิน พบว่า จำนวนหนี้สิน ก่อนเป็นสมาชิกกลุ่ม ต่ำสุด เท่ากับ 1,000 บาท สูงสุด 900,000 บาท ค่าเฉลี่ยของจำนวนหนี้สิน อยู่ที่ 67,884.62 บาท และจำนวนหนี้สินเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแล้ว พบว่า เกษตรกรมีจำนวนหนี้สินต่ำสุด เท่ากับ 1,000 บาท สูงสุด 700,000 บาท มีค่าเฉลี่ยจำนวนหนี้สิน เท่ากับ 51,438.85 บาท แสดงว่าเมื่อเกษตรกรเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแล้ว เกษตรกรมีหนี้สินลดลง (ตารางที่ 4.20)

ตารางที่ 4.20
จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตาม
การเปลี่ยนแปลงด้านจำนวนหนี้สิน

การเปลี่ยนแปลง ด้านเศรษฐกิจ เกี่ยวกับจำนวนหนี้สิน	อดีต (ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม)		ปัจจุบัน (เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม)		ผล	แปลผล
	จำนวน (คน) N=156	ร้อยละ	จำนวน (คน) N=139	ร้อยละ		
10,000 บาทและต่ำกว่า	17	10.9	29	20.9	10.0	เพิ่มขึ้น
10,001 – 30,000 บาท	66	42.4	58	41.8	-0.6	ลดลง
30,001 – 50,000 บาท	23	14.7	23	16.5	1.8	คงที่
50,001 – 70,000 บาท	7	4.5	2	1.4	-3.1	ลดลง
70,001 – 90,000 บาท	8	5.1	1	0.7	-4.4	ลดลง
90,000 บาท ขึ้นไป	35	22.4	26	18.7	-3.7	ลดลง

MAX = 900,000 MIN=1,000 $\bar{X}$ =67,884.62 / MAX = 700,000 MIN=1,000 $\bar{X}$ =51,438.85

3) การเปลี่ยนแปลงด้านการผ่อนชำระหนี้ พบว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกร ร้อยละ 64.7 ไม่สามารถผ่อนชำระได้และผ่อนชำระหนี้ได้ยาก เนื่องจากรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิต ร้อยละ 35.3 ผ่อนชำระหนี้ได้ง่ายและผ่อนชำระได้ตามปกติ เมื่อเกษตรกรเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เพราะเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มสามารถยืมเงินจากกลุ่มมาลงทุนเพิ่มเติมได้ อีกทั้งรับความรู้เพิ่มเติมในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น การลดการใช้สารเคมี เป็นการลดต้นทุนการผลิต เป็นต้น ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นซึ่งเพียงพอต่อค่าใช้จ่าย ร้อยละ 88.6 ผ่อนชำระหนี้ได้ง่ายและผ่อนชำระได้ตามปกติ และมีเพียงร้อยละ 11.4 เท่านั้นที่ไม่สามารถผ่อนชำระได้และผ่อนชำระหนี้ได้ยาก (ตารางที่ 4.21)

ตารางที่ 4.21

จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตาม
การเปลี่ยนแปลงด้านการผ่อนชำระหนี้

การเปลี่ยนแปลงด้าน การผ่อนชำระหนี้	อดีต (ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม)		ปัจจุบัน (เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม)		ผล	แปลผล
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ		
	N=156		N=156			
ผ่อนได้ปกติ/ง่าย	55	35.3	140	88.6	53.3	เพิ่มขึ้น
ไม่สามารถผ่อนชำระ ได้/ยาก	101	64.7	16	11.4	-53.3	ลดลง

4) การเปลี่ยนแปลงด้านการออม พบว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกร ร้อยละ 34.62 มีการออม ร้อยละ 65.38 ไม่มีการออม และเมื่อเกษตรกรเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแล้ว ร้อยละ 94.02 มีการออม ร้อยละ 5.98 ไม่มีการออม (ตารางที่ 4.22)

ตารางที่ 4.22

จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตาม
การเปลี่ยนแปลงด้านการออม

การเปลี่ยนแปลง ด้านเศรษฐกิจ เกี่ยวกับการออม	อดีต (ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม)		ปัจจุบัน (เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม)		ผล	แปลผล
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ		
	N=234		N=234			
มีการออม	81	34.62	220	94.02	59.4	เพิ่มขึ้น
ไม่มีการออม	153	65.38	14	5.98	-59.4	ลดลง

5) การเปลี่ยนแปลงด้านการออม พบว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกร ร้อยละ 65.4 ไม่มีการออม ร้อยละ 15.8 ออมด้วยวิธีการฝากธนาคาร และมีเพียงร้อยละ 0.4 ที่ออมด้วยการซื้อที่ดิน/ทอง ฯลฯ เมื่อเกษตรกรเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม ร้อยละ 74.4 ออมด้วยวิธีการฝากกลุ่มกองทุนของชุมชน ร้อยละ 15.0 ออมด้วยวิธีการฝากธนาคาร และมีเพียงร้อยละ 6.0 เท่านั้นที่ไม่มีการออม (ตารางที่ 4.23)

ตารางที่ 4.23

จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตาม
การเปลี่ยนแปลงด้านวิธีการออม

วิธีการออม	อดีต (ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม)		ปัจจุบัน (เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม)		ผล	แปลผล
	จำนวน (คน) N=234	ร้อยละ	จำนวน (คน) N=234	ร้อยละ		
ไม่มีการออม	153	65.4	14	6.0	-59.4	ลดลง
เก็บไว้เป็นเงินสด	8	3.4	6	2.6	-0.8	ลดลง
กลุ่มกองทุนชุมชน	35	15.0	174	74.4	59.4	เพิ่มขึ้น
ฝากธนาคาร	1	0.4	5	2.1	1.7	เพิ่มขึ้น
ซื้อที่ดิน / ทอง ฯลฯ	8	3.4	6	2.5	-0.9	ลดลง

3.2 การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านสังคม

การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านสังคม หมายถึง ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรในด้าน การมีกิจกรรมร่วมกัน มีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต ซึ่งจากการศึกษาที่จะศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลง ผู้ศึกษาได้ศึกษาโดยการเปรียบเทียบ ก่อนเข้าเป็นสมาชิกและภายหลัง เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม ผลการศึกษาปรากฏว่า

1) การมีกิจกรรมร่วมกัน

- การมีเวลาให้กับครอบครัว พบว่า ก่อนหน้าเป็นสมาชิกกลุ่มร้อยละ 58.1 เห็นด้วยว่า เปลี่ยนแปลงปานกลาง และร้อยละ 32.5 เห็นด้วยว่า ไม่เปลี่ยนแปลง/เปลี่ยนแปลงน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.77 แสดง ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มมีเวลาให้กับครอบครัวระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบในช่วงเวลาภายหลังเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 79.7 เห็นด้วยว่า เปลี่ยนแปลงมาก ร้อยละ 18.4 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 แสดงว่า เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรมีเวลาให้กับครอบครัวในระดับมาก

- การมีเวลาทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน พบว่า ก่อนหน้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรร้อยละ 58.5 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง และร้อยละ 37.2 เห็นด้วยว่าไม่เปลี่ยนแปลง / เปลี่ยนแปลงน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.67 แสดงว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มมีเวลาทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบในช่วงเวลาภายหลังเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 74.8 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงมาก ร้อยละ 23.1 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 แสดงว่า เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรมีเวลาทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนในระดับมาก

- การมีเวลาปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา พบว่า ก่อนหน้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรร้อยละ 48.3 เห็นด้วยว่าไม่เปลี่ยนแปลง/เปลี่ยนแปลงน้อย และร้อยละ 45.7 เห็นด้วยว่า เปลี่ยนแปลงปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.58 แสดงว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มมีเวลาปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาในระดับน้อย และเมื่อเปรียบเทียบในช่วงเวลาภายหลังเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 65.0 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงมาก ร้อยละ 32.9 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.63 แสดงว่า เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรมีเวลาปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาในระดับมาก

- การมีเวลาในการพบปะพูดคุยสังสรรค์กับเพื่อนบ้านบ่อยขึ้น พบว่า ก่อนหน้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรร้อยละ 49.6 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง และร้อยละ 40.6 เห็นด้วยว่าไม่เปลี่ยนแปลง/เปลี่ยนแปลงน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.69 แสดงว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มมีเวลาในการพบปะพูดคุยสังสรรค์กับเพื่อนบ้านบ่อยขึ้นในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบในช่วงเวลาภายหลังเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า ร้อยละ 65.4 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงมาก ร้อยละ 30.8 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 แสดงว่า เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรมีเวลาในการพบปะพูดคุยสังสรรค์กับเพื่อนบ้านบ่อยขึ้นในระดับมาก

- การมีเวลาในการบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์มากขึ้น พบว่า ก่อนหน้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรร้อยละ 47.9 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง และร้อยละ 41.8 เห็นด้วยว่าไม่เปลี่ยนแปลง/เปลี่ยนแปลงน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.68 แสดงว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มมีเวลาในการบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์มากขึ้นในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบในช่วงเวลาภายหลังเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า ร้อยละ 62.4 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงมาก ร้อยละ 35.9 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 แสดงว่า เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรมีเวลาในการบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์มากขึ้น ในระดับมาก

ภาพรวมการเปลี่ยนแปลงในการมีกิจกรรมร่วมกัน พบว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.68 แสดงว่า การมีกิจกรรมร่วมกัน อยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.67 แสดงว่าเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร มีกิจกรรมร่วมกันในระดับมาก (ตารางที่ 4.24)

2) ความเชื่ออาหารซึ่งกันและกัน

- การได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมกลุ่ม พบว่า ก่อนหน้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรร้อยละ 55.6 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง และร้อยละ 38.4 เห็นด้วยว่าไม่เปลี่ยนแปลง/เปลี่ยนแปลงน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.68 แสดงว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมกลุ่มระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบในช่วงเวลาภายหลังเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 71.8 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงมาก ร้อยละ 25.6 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69 แสดงว่า เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมกลุ่มในระดับมาก

- สามารถปรึกษากลุ่มได้เมื่อประสบปัญหาในการประกอบอาชีพ พบว่า ก่อนหน้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรร้อยละ 52.1 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง และร้อยละ 41.9 เห็นด้วยว่าไม่เปลี่ยนแปลง/เปลี่ยนแปลงน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.64 แสดงว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มสามารถปรึกษากลุ่มเมื่อประสบปัญหาในการประกอบอาชีพได้ในระดับน้อย และเมื่อเปรียบเทียบในช่วงเวลาภายหลังเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า ร้อยละ 61.5 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงมาก ร้อยละ 28.7 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.64 แสดงว่า เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรสามารถปรึกษากลุ่มเมื่อประสบปัญหาในการประกอบอาชีพ ได้ในระดับมาก

- การได้รับคำแนะนำจากวิทยากรชุมชนเมื่อประสบปัญหาในการประกอบอาชีพ พบว่า ก่อนหน้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรร้อยละ 50.8 เห็นด้วยว่าไม่เปลี่ยนแปลง/เปลี่ยนแปลงน้อย และร้อยละ 41.9 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.56 แสดงว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มได้รับคำแนะนำจากวิทยากรชุมชนเมื่อประสบปัญหาในการประกอบอาชีพในระดับน้อย และเมื่อเปรียบเทียบในช่วงเวลาภายหลังเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 46.2 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงมาก ร้อยละ 29.1 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.21 แสดงว่าเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรได้รับคำแนะนำจากวิทยากรชุมชนเมื่อประสบปัญหาในการประกอบอาชีพในระดับปานกลาง

- การให้ความรู้เกี่ยวกับพระราชดำริทฤษฎีใหม่แก่สมาชิกในกลุ่ม พบว่า ก่อนหน้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรร้อยละ 50.9 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง และร้อยละ 41.9 เห็นด้วยว่าไม่เปลี่ยนแปลง / เปลี่ยนแปลงน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.65 แสดงว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มได้ให้ความรู้เกี่ยวกับพระราชดำริทฤษฎีใหม่แก่สมาชิกในกลุ่มระดับน้อย และเมื่อเปรียบเทียบในช่วงเวลาภายหลังเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 59.8 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงมาก

ร้อยละ 35.0 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55 แสดงว่าเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับพระราชดำริทฤษฎีใหม่ในระดับมาก

- การชักชวนเพื่อนบ้านและบุคคลอื่นในชุมชนมาเรียนรู้การดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ พบว่า ก่อนหน้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรร้อยละ 55.6 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง และร้อยละ 37.6 เห็นด้วยว่าไม่เปลี่ยนแปลง/เปลี่ยนแปลงน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.69 แสดงว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มได้ชักชวนเพื่อนบ้านและบุคคลอื่นในชุมชนมาเรียนรู้การดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบในช่วงเวลาภายหลังเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 59.4 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงมาก ร้อยละ 35.0 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.54 แสดงว่าเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรชักชวนเพื่อนบ้านและบุคคลอื่นในชุมชนมาเรียนรู้การดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ในระดับมาก

ภาพรวมการเปลี่ยนแปลงด้านความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน พบว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.65 แสดงว่าเกษตรกร มีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน น้อย แต่เมื่อเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแล้ว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.53 แสดงว่าเกษตรกร มีความเอื้ออาทรซึ่งกันในระดับมาก (ตารางที่ 4.25)

3) ความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต

- ความหวาดระแวง ต่อความปลอดภัยในชุมชน พบว่า ก่อนหน้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรร้อยละ 53.0 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงมาก และร้อยละ 38.9 เห็นด้วยเปลี่ยนแปลงปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.55 แสดงว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มมีความหวาดระแวงต่อความปลอดภัยในชุมชนในระดับน้อย และเมื่อเปรียบเทียบในช่วงเวลาภายหลังเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 50.9 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงน้อย ร้อยละ 30.7 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.68 แสดงว่าเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรมีความหวาดระแวงต่อความปลอดภัยในชุมชนในระดับปานกลาง

- เมื่อเข้าร่วมกลุ่ม สามารถรู้เท่าทันปัญหาและแก้ไขตามสถานการณ์ พบว่า ก่อนหน้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรร้อยละ 61.5 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง และร้อยละ 26.1 เห็นด้วยไม่เปลี่ยนแปลง/เปลี่ยนแปลงน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.86 แสดงว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เมื่อเข้าร่วมกลุ่ม สามารถรู้เท่าทันปัญหาและแก้ไขตามสถานการณ์ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบในช่วงเวลาภายหลังเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 72.2 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงมาก ร้อยละ 23.5 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 แสดงว่าเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรสามารถรู้เท่าทันปัญหาและแก้ไขตามสถานการณ์ในระดับมาก

- การได้รับความอบอุ่นต่อที่พึ่งพาในชุมชน พบว่า ก่อนหน้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรร้อยละ 58.5 เห็นด้วยเปลี่ยนแปลงปานกลาง และร้อยละ 29.1 เห็นด้วยว่าไม่เปลี่ยนแปลง/เปลี่ยนแปลงน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.83 แสดงว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม ได้รับความอบอุ่นต่อที่พึ่งพาในชุมชนระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบในช่วงเวลาภายหลังเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 78.2 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงมาก ร้อยละ 20.1 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 แสดงว่าเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรได้รับความอบอุ่นต่อที่พึ่งพาในชุมชนในระดับมาก

ภาพรวมการเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต พบว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.75 แสดงว่าก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม การเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต ปานกลาง แต่เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.59 แสดงว่าเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตในระดับมาก (ตารางที่ 4.26)

ภาพรวมการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านสังคม พบว่า การเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรเห็นด้วยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.75 แสดงว่าก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม การเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เห็นด้วยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.59 แสดงว่าเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตในระดับมาก เช่นเดียวกันกับการมีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ซึ่งก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรเห็นด้วยว่ามีการเปลี่ยนแปลงค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.65 แสดงว่าก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรเห็นด้วยว่าความเอื้ออาทรซึ่งกันและกันไม่มีการเปลี่ยนแปลง/มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.53 แสดงว่าเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรเห็นด้วยว่ามีการเปลี่ยนแปลงด้านการมีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกันในระดับมาก และจากการเปรียบเทียบภาพรวมการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตด้านสังคม ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรเห็นด้วย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.69 แสดงว่าเกษตรกรเห็นด้วยว่ามีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตด้านสังคมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.60 แสดงว่าเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรเห็นด้วยว่ามีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตด้านสังคมในระดับมาก (ตารางที่ 4.27)

ตารางที่ 4.27

สรุปภาพรวมการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านสังคม

การเปลี่ยนแปลงในการ ดำเนินชีวิตด้านสังคม	อดีต (ก่อนเป็นสมาชิก)			ปัจจุบัน (เข้าเป็นสมาชิก)		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การมีกิจกรรมร่วมกัน	1.68	.50	ปานกลาง	2.67	.39	มาก
การมีความเอื้ออาทร ซึ่งกันและกัน	1.65	.50	น้อย	2.53	.43	มาก
ความมั่นคงและปลอดภัย ในชีวิต	1.75	.45	ปานกลาง	2.59	.40	มาก
รวม	1.69	.40	ปานกลาง	2.60	.31	มาก

3.3 การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม

1) สุขภาพอนามัย

- ภาวะ การเจ็บป่วยด้วยโรคทางเดินหายใจ พบว่า ก่อนหน้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรร้อยละ 52.6 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงมาก และร้อยละ 41.1 เห็นด้วยเปลี่ยนแปลงปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46 แสดงว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเจ็บป่วยด้วยโรคทางเดินหายใจระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบในช่วงเวลาภายหลังเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 64.5 เห็นด้วยว่าไม่เปลี่ยนแปลง/เปลี่ยนแปลงน้อย ร้อยละ 25.2 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.46 แสดงว่าเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรมีภาวะการเจ็บป่วยด้วยโรคทางเดินหายใจในระดับน้อย

- ภาวะ การเจ็บป่วยโดยโรคทั่วไป พบว่า ก่อนหน้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรร้อยละ 48.7 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง และร้อยละ 47.0 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.43 แสดงว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเจ็บป่วยโดยโรคทั่วไปในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบในช่วงเวลาภายหลังเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 61.1 เห็นด้วยว่าไม่เปลี่ยนแปลง/เปลี่ยนแปลงน้อย ร้อยละ 30.3 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.47 แสดงว่าเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรมีภาวะ การเจ็บป่วยโดยโรคทั่วไปในระดับน้อย

- ภาวะของการมีสุขภาพจิตที่ดี พบว่า ก่อนหน้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรร้อยละ 53.0 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง และร้อยละ 35.0 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.23 แสดงว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มมีสุขภาพจิตดีในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบในช่วงเวลาภายหลังเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 54.3 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงมาก ร้อยละ 32.5 เห็นด้วยว่าไม่เปลี่ยนแปลง/เปลี่ยนแปลงน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.22 แสดงว่าเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรมีสุขภาพจิตที่ดีในระดับปานกลาง

ภาพรวมการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพอนามัย พบว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.78 แสดงว่า การเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพอนามัยในระดับปานกลาง แต่เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.43 แสดงว่าเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพอนามัยในระดับมาก (ตารางที่ 4.28)

2) สภาพแวดล้อมด้านการเกษตร

- การใช้สารเคมีในการทำเกษตรกรรม พบว่า ก่อนหน้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรร้อยละ 70.5 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงมาก และร้อยละ 21.8 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.63 แสดงว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มใช้สารเคมีในการทำเกษตรกรรมระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบในช่วงเวลาภายหลังเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 66.2 เห็นด้วยว่าไม่เปลี่ยนแปลง/เปลี่ยนแปลงน้อย ร้อยละ 26.5 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.41 แสดงว่าเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรใช้สารเคมีในการทำเกษตรกรรมในระดับน้อย

- สภาพปัญหาของน้ำที่ใช้อุปโภค บริโภค พบว่า ก่อนหน้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรร้อยละ 47.0 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง และร้อยละ 45.7 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.38 แสดงว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มมีปัญหาของน้ำที่ใช้อุปโภค บริโภค มาก และเมื่อเปรียบเทียบในช่วงเวลาภายหลังเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 55.6 เห็นด้วยว่าไม่เปลี่ยนแปลง/เปลี่ยนแปลงน้อย ร้อยละ 26.5 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.71 แสดงว่าเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม สภาพปัญหาของน้ำที่ใช้อุปโภค บริโภคในระดับปานกลาง

- สภาพปัญหาของดินที่ใช้ทำเกษตรกรรม พบว่า ก่อนหน้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรร้อยละ 47.9 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงปานกลาง และร้อยละ 44.9 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.38 แสดงว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มปัญหาของดินที่ใช้ทำเกษตรกรรมในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบในช่วงเวลาภายหลังเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 55.1 เห็นด้วยว่าไม่เปลี่ยนแปลง/เปลี่ยนแปลงน้อย ร้อยละ 32.9 เห็นด้วยว่าเปลี่ยนแปลงมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.78 แสดงว่าเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม สภาพปัญหาของดินที่ใช้ทำเกษตรกรรมในระดับปานกลาง

ภาพรวมการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมทางด้านการเกษตร พบว่า ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.54 แสดงว่าก่อนเป็นสมาชิก มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเกษตรน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับปัจจุบันซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่ม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.37 แสดงว่า เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม มีการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมทางด้านการเกษตรในระดับมาก (ตารางที่ 4.29)

ภาพรวมการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า การเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพอนามัย ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรเห็นด้วยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.78 แสดงว่าก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรเห็นด้วยว่า การเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพอนามัย อยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เห็นด้วยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.43 แสดงว่าเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรเห็นด้วยว่า การเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพอนามัย อยู่ในระดับมาก ส่วนการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมทางการเกษตร ซึ่งก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรเห็นด้วยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.54 แสดงว่าก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรเห็นด้วยว่า การเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมทางการเกษตรอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.37 แสดงว่าเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรเห็นด้วยว่า การเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมทางการเกษตรอยู่ในระดับมาก และจากการเปรียบเทียบภาพรวมการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรเห็นด้วย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.66 แสดงว่าเกษตรกรเห็นด้วยว่ามีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.60 แสดงว่าเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรเห็นด้วยว่ามีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมในระดับมาก (ตารางที่ 4.30)

ตารางที่ 4.30

สรุปภาพรวมการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิต
ของเกษตรกรด้านสิ่งแวดล้อม

การเปลี่ยนแปลงในการดำเนิน ชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม	อดีต (ก่อนเป็นสมาชิก)			ปัจจุบัน (เข้าเป็นสมาชิก)		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
สุขภาพอนามัย	1.78	.36	ปานกลาง	2.43	.45	มาก
สภาพแวดล้อมทางการเกษตร	1.54	.53	น้อย	2.37	.70	มาก
รวม	1.66	.36	น้อย	2.40	.46	มาก

จากการศึกษาภาพรวมการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตของเกษตรกรตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ พบว่า การเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตด้านสังคม ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรเห็นด้วยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.69 แสดงว่าก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรเห็นด้วยว่าการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เห็นด้วยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.60 แสดงว่าเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรเห็นด้วยว่าการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรเห็นด้วย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.66 แสดงว่าก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรเห็นด้วยว่า เปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.40 แสดงว่าเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรเห็นด้วยว่าการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 4.31)

ตารางที่ 4.31

สรุปภาพรวมการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิต
ตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่

การเปลี่ยนแปลง ในการดำเนินชีวิต	อดีต (ก่อนเป็นสมาชิก)			ปัจจุบัน (เข้าเป็นสมาชิก)		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านสังคม	1.69	.40	ปานกลาง	2.60	.31	มาก
ด้านสิ่งแวดล้อม	1.66	.36	น้อย	2.40	.46	มาก

ส่วนที่ 4 การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่าง ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรกับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิต ด้านเศรษฐกิจ ในด้านรายได้ ภาวะหนี้สิน และการออม ส่วนด้านสังคม ในด้านการมีเวลาให้กับครอบครัว ความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต และด้านสิ่งแวดล้อม ในด้านสุขภาพอนามัย ด้านสภาพแวดล้อมทางการเกษตร ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร อันได้แก่ เพศ อายุ ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก และการเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ มาหาค่าความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยใช้ค่าสถิติ ค่าไคสแควร์ (Chi-square) เพื่อหาความสัมพันธ์ของแต่ละด้าน รวมทั้งการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance)

และการทดสอบด้วยค่าสถิติที (t-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งปรากฏผลการศึกษาดังนี้

4.1 การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ

ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจในการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่เกี่ยวกับรายได้ของเกษตรกรบ้านโป่งแก้งพัฒนา

- ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้เท่ากับ 0.000 การทดสอบความเชื่อมั่นทางสถิติที่ได้ 0.986 ซึ่งสูงกว่าค่านัยสำคัญที่กำหนด แสดงว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ของเกษตรกร กล่าวคือ เพศที่แตกต่างกันมีการเปลี่ยนแปลงของรายได้ที่ไม่แตกต่างกัน

- ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้เท่ากับ 2.329 การทดสอบความเชื่อมั่นทางสถิติที่ได้ 0.127 ซึ่งสูงกว่าค่านัยสำคัญที่กำหนด แสดงว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ของเกษตรกร กล่าวคือ อายุที่แตกต่างกันมีการเปลี่ยนแปลงของรายได้ที่ไม่แตกต่างกัน

- ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่เป็นสมาชิกของเกษตรกร กับการเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้เท่ากับ 14.823 การทดสอบความเชื่อมั่นทางสถิติที่ได้ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าค่านัยสำคัญที่กำหนด 0.05 ($P < 0.005$) แสดงว่า ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของรายได้ กล่าวคือ ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกที่แตกต่างกันมีการเปลี่ยนแปลงของรายได้ที่แตกต่างกัน

- ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯของเกษตรกร กับการเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้เท่ากับ 4.824 การทดสอบความเชื่อมั่นทางสถิติที่ได้ 0.028 ซึ่งต่ำกว่าค่านัยสำคัญที่กำหนด 0.05 ($P < 0.005$) แสดงว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯของเกษตรกร มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของรายได้ กล่าวคือ การเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ของเกษตรกรที่แตกต่างกัน มีการเปลี่ยนแปลงของรายได้ที่แตกต่างกัน (ตารางที่ 4.32)

ตารางที่ 4.32
ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรกับการเปลี่ยนแปลง
ในการดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับรายได้

ข้อมูลทั่วไป	รายได้		X ²	Sig
	รายได้เท่าเดิม	รายได้เพิ่มขึ้น		
เพศ				
ชาย	19.6 (20)	80.4 (82)	0.000	0.986
หญิง	19.7 (26)	80.3 (106)		
อายุ				
ต่ำกว่า/เท่ากับ 40 ปี	24.7 (22)	75.3 (67)	2.329	0.127
มากกว่า 40 ปีขึ้นไป	16.6 (24)	83.4 (121)		
ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก				
1 – 4 ปี	28.7 (37)	71.3 (92)	14.823	0.000***
5 ปีขึ้นไป	8.6 (9)	91.4 (96)		
การเข้าร่วมกิจกรรมของ ศูนย์ห้วยทรายฯ				
เข้าร่วม	13.3 (14)	86.7 (91)	4.824	0.028*
ไม่เข้าร่วม	24.8 (32)	75.2 (97)		

ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจในการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่เกี่ยวกับภาวะหนี้สินของเกษตรกรบ้านโป่งแก้งพัฒนา

- ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการเปลี่ยนแปลงด้านภาวะหนี้สินของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้เท่ากับ 5.521 การทดสอบความเชื่อมั่นทางสถิติที่ได้ 0.062 ซึ่งสูงกว่านัยสำคัญที่กำหนด แสดงว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงด้านภาวะหนี้สิน กล่าวคือ เพศที่แตกต่างกันมีการเปลี่ยนแปลงด้านภาวะหนี้สินที่ไม่แตกต่างกัน

- ความสัมพันธ์ระหว่างอายุของเกษตรกรกับการเปลี่ยนแปลงด้านภาวะหนี้สิน

จากการศึกษาพบว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้เท่ากับ 1.294 การทดสอบความเชื่อมั่นทางสถิติที่ได้ 0.524 ซึ่งสูงกว่านัยสำคัญที่กำหนด แสดงว่า อายุ ของเกษตรกร ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงด้านภาวะหนี้สิน กล่าวคือ อายุที่แตกต่างกันมีการเปลี่ยนแปลงด้านภาวะหนี้สินที่ไม่แตกต่างกัน

- ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่เป็นสมาชิกกับการเปลี่ยนแปลงด้านภาวะหนี้สิน

จากการศึกษาพบว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้เท่ากับ 1.730 การทดสอบความเชื่อมั่นทางสถิติที่ได้ 0.421 ซึ่งสูงกว่านัยสำคัญที่กำหนด แสดงว่า ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกกลุ่มของเกษตรกร ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงด้านภาวะหนี้สิน กล่าวคือ ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกที่แตกต่างกันมีการเปลี่ยนแปลงด้านภาวะหนี้สินที่ไม่แตกต่างกัน

- ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ของเกษตรกร กับการเปลี่ยนแปลงด้านภาวะหนี้สิน

จากการศึกษาพบว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้เท่ากับ 8.627 การทดสอบความเชื่อมั่นทางสถิติที่ได้ 0.013 ซึ่งต่ำกว่านัยสำคัญที่กำหนด 0.05 ($P < 0.005$) แสดงว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ของเกษตรกร มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงด้านภาวะหนี้สิน กล่าวคือ การเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ของเกษตรกร มีการเปลี่ยนแปลงด้านภาวะหนี้สินที่แตกต่างกัน (ตารางที่ 4.33)

ตารางที่ 4.33
ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรกับการเปลี่ยนแปลง
ในการดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับภาวะหนี้สิน

ข้อมูลทั่วไป	ภาวะหนี้สิน			X^2	sig
	ไม่มีหนี้	หนี้ลดลง	หนี้เพิ่มขึ้น		
เพศ					
ชาย	29.4 (30)	62.8 (64)	7.8 (8)	5.561	0.062
หญิง	43.9 (58)	51.6 (68)	4.5 (6)		
อายุ					
ต่ำกว่า/เท่ากับ 40 ปี	39.3 (35)	52.8 (47)	7.9 (7)	1.294	0.524
มากกว่า 40 ปีขึ้นไป	36.6 (53)	58.6 (85)	4.8 (7)		
ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก					
ต่ำกว่า 4 ปี	40.3 (52)	52.7 (68)	7.0 (9)	1.730	0.421
5 ปีขึ้นไป	34.2 (36)	61.0 (64)	4.8 (5)		
การเข้าร่วมกิจกรรมของ ศูนย์ช่วยเหลือฯ					
เข้าร่วม	45.7 (59)	48.1 (62)	6.2 (8)	8.527	0.013*
ไม่เข้าร่วม	27.6 (29)	66.7 (70)	5.7 (6)		

ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจในการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่เกี่ยวกับการออมของเกษตรกรบ้านโป่งแก้งพัฒนา

- ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการเปลี่ยนแปลงด้านการออมของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้เท่ากับ 1.366 การทดสอบความเชื่อมั่นทางสถิติที่ได้ 0.243 ซึ่งสูงกว่านัยสำคัญที่กำหนด แสดงว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงด้านการออม กล่าวคือ เพศที่แตกต่างกันมีการเปลี่ยนแปลงของการออมที่ไม่แตกต่างกัน

- ความสัมพันธ์ระหว่างอายุของเกษตรกรกับการเปลี่ยนแปลงด้านการออม

จากการศึกษาพบว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้เท่ากับ 0.905 การทดสอบความเชื่อมั่นทางสถิติที่ได้ 0.342 ซึ่งสูงกว่านัยสำคัญที่กำหนด แสดงว่า อายุ ของเกษตรกร ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงด้านการออม กล่าวคือ อายุที่แตกต่างกันมีการเปลี่ยนแปลงด้านการออมที่ไม่แตกต่างกัน

- ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่เป็นสมาชิกกับการเปลี่ยนแปลงด้านการออม

จากการศึกษาพบว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้เท่ากับ 1.599 การทดสอบความเชื่อมั่นทางสถิติที่ได้ 0.206 ซึ่งสูงกว่านัยสำคัญที่กำหนด แสดงว่า ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกกลุ่มของเกษตรกร ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงด้านการออม กล่าวคือ ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกที่แตกต่างกันของเกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงด้านการออมที่ไม่แตกต่างกัน

- ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ของเกษตรกร กับการเปลี่ยนแปลงด้านการออม

จากการศึกษาพบว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้เท่ากับ 1.599 การทดสอบความเชื่อมั่นทางสถิติที่ได้ 0.206 ซึ่งสูงกว่านัยสำคัญที่กำหนด แสดงว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ของเกษตรกร มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงด้านการออม กล่าวคือ การเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ของเกษตรกรที่แตกต่างกันมีการเปลี่ยนแปลงด้านการออมด้วยวิธีที่ไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 4.34)

ตารางที่ 4.34
ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรกับการเปลี่ยนแปลง
ในการดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับการออม

ข้อมูลทั่วไป	การออม		X ²	sig
	ไม่มีการออม	มีการออม		
เพศ				
ชาย	3.9 (4)	96.1 (98)	1.366	0.243
หญิง	7.6 (10)	92.4 (122)		
อายุ				
ต่ำกว่า/เท่ากับ 40 ปี	7.9 (7)	92.1 (82)	0.905	0.342
มากกว่า 40 ปีขึ้นไป	4.8 (7)	95.2 (138)		
ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก				
ต่ำกว่า 4 ปี	7.8 (10)	92.2 (119)	1.599	0.206
5 ปีขึ้นไป	3.8 (4)	96.2 (101)		
การเข้าร่วมกิจกรรมของ ศูนย์ห้วยทรายฯ				
เข้าร่วม	7.8 (10)	92.2 (119)	1.599	0.206
ไม่เข้าร่วม	3.8 (4)	96.2 (101)		

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จของการรวมกลุ่มกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจในการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่เกี่ยวกับรายได้ของเกษตรกรบ้านโป่งแก่งพัฒนา

- ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในกลุ่มกับการเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้เท่ากับ 1.716 การทดสอบความเชื่อมั่นทางสถิติที่ได้ 0.190 ซึ่งสูงกว่าค่านัยสำคัญที่กำหนด แสดงว่า ปัจจัยภายในกลุ่มไม่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ของเกษตรกร กล่าวคือ ภาพรวมของปัจจัยภายในกลุ่มที่ทำให้การรวมกลุ่มประสบความสำเร็จที่แตกต่างกันมีการเปลี่ยนแปลงของรายได้ที่ไม่แตกต่างกัน

- ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอกกลุ่มกับการเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้เท่ากับ 22.490 การทดสอบความเชื่อมั่นทางสถิติที่ได้ 0.000 ซึ่งต่ำกว่าค่านัยสำคัญที่กำหนด 0.05 ($p < 0.05$) แสดงว่า ปัจจัยภายนอกกลุ่มมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ของเกษตรกร กล่าวคือภาพรวมของปัจจัยภายนอกกลุ่มที่ทำให้การรวมกลุ่มประสบความสำเร็จที่แตกต่างกันมีการเปลี่ยนแปลงของรายได้ที่แตกต่างกัน (ตารางที่ 4.35)

ตารางที่ 4.35

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จในการรวมกลุ่มของ
เกษตรกรกับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิต
ด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับรายได้

ปัจจัยความสำเร็จ ในการรวมกลุ่ม	รายได้		X^2	sig
	รายได้เท่าเดิม	รายได้เพิ่มขึ้น		
ภาพรวมปัจจัยภายในกลุ่ม				
ความสำเร็จสูง	23.5 (24)	76.5 (78)	1.716	.190
ความสำเร็จต่ำ	16.7 (22)	83.3 (110)		

ตารางที่ 4.35 (ต่อ)

ปัจจัยความสำเร็จ ในการรวมกลุ่ม	รายได้		X ²	sig
	รายได้เท่าเดิม	รายได้เพิ่มขึ้น		
ภาพรวมปัจจัยภายนอกกลุ่ม				
ความสำเร็จสูง	31.7 (38)	68.3 (82)	22.490	.000***
ความสำเร็จต่ำ	7.0 (8)	93.0 (106)		

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จของการรวมกลุ่มกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจในการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่เกี่ยวกับภะวะหนี้สินของเกษตรกรบ้านโป่งแก่งพัฒนา

- ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในกลุ่มกับการเปลี่ยนแปลงด้านภะวะหนี้สินของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้เท่ากับ 5.178 การทดสอบความเชื่อมั่นทางสถิติที่ได้ 0.075 ซึ่งสูงกว่าค่านัยสำคัญที่กำหนด แสดงว่า ปัจจัยภายในกลุ่มไม่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงด้านภะวะหนี้สินของเกษตรกร กล่าวคือ ภาพรวมของปัจจัยภายในกลุ่มที่ทำให้การรวมกลุ่มประสบความสำเร็จที่แตกต่างกันมีการเปลี่ยนแปลงของภะวะหนี้สินที่ไม่แตกต่างกัน

- ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอกกลุ่มกับการเปลี่ยนแปลงด้านภะวะหนี้สินของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้เท่ากับ 1.156 การทดสอบความเชื่อมั่นทางสถิติที่ได้ 0.156 ซึ่งสูงกว่าค่านัยสำคัญที่กำหนด แสดงว่า ปัจจัยภายนอกกลุ่มไม่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงด้านภะวะหนี้สินของเกษตรกร กล่าวคือภาพรวมของปัจจัยภายนอกกลุ่มที่ทำให้การรวมกลุ่มประสบความสำเร็จที่แตกต่างกันมีการเปลี่ยนแปลงของภะวะหนี้สินที่ไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 4.36)

ตารางที่ 4.36

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จในการรวมกลุ่มของ
เกษตรกรกับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิต
ด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับภาวะหนี้สิน

ปัจจัยความสำเร็จ ในการรวมกลุ่ม	ภาวะหนี้สิน			X ²	sig
	ไม่มีหนี้	หนี้ลดลง	หนี้เพิ่มขึ้น		
ภาพรวมปัจจัยภายในกลุ่ม					
ความสำเร็จสูง	29.4 (30)	63.7 (65)	6.9 (7)	5.178	0.075
ความสำเร็จต่ำ	43.9 (58)	50.8 (67)	5.3 (7)		
ภาพรวมปัจจัยภายนอกกลุ่ม					
ความสำเร็จสูง	35.8 (43)	56.7 (64)	7.5 (9)	1.156	.561
ความสำเร็จต่ำ	39.5 (45)	56.1 (64)	4.4 (5)		

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จของการรวมกลุ่มกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจในการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่เกี่ยวกับการออมของเกษตรกรบ้านโป่งแก่งพัฒนา

- ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในกลุ่มกับการเปลี่ยนแปลงด้านการออมของเกษตรกรจากการศึกษาพบว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้เท่ากับ 8.045 การทดสอบความเชื่อมั่นทางสถิติที่ได้ 0.005 ซึ่งต่ำกว่าค่านัยสำคัญที่กำหนด 0.05 ($p < 0.05$) แสดงว่า ปัจจัยภายในกลุ่มมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงด้านการออมของเกษตรกร กล่าวคือ ภาพรวมของปัจจัยภายในกลุ่มที่ทำให้การรวมกลุ่มประสบความสำเร็จที่แตกต่างกันมีการเปลี่ยนแปลงของการออมที่แตกต่างกัน
- ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอกกลุ่มกับการเปลี่ยนแปลงด้านภาวะหนี้สินของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้เท่ากับ 1.008 การทดสอบความเชื่อมั่นทางสถิติที่ได้ 0.315 ซึ่งสูงกว่าค่านัยสำคัญที่กำหนด แสดงว่า ปัจจัยภายนอกกลุ่มไม่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงด้านการออมของเกษตรกร กล่าวคือภาพรวมของปัจจัยภายนอกกลุ่มที่ทำให้การรวมกลุ่มประสบความสำเร็จที่แตกต่างกันมีการเปลี่ยนแปลงของการออมที่ไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 4.37)

ตารางที่ 4.37

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จในการรวมกลุ่มของ
เกษตรกรกับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิต
ด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับการออม

ปัจจัยความสำเร็จ ในการรวมกลุ่ม	การออม		X ²	sig
	ไม่มีการออม	มีการออม		
ภาพรวมปัจจัยภายในกลุ่ม				
ความสำเร็จสูง	1.0 (1)	99.0 (101)	8.045	0.005**
ความสำเร็จต่ำ	9.8 (13)	90.2 (119)		
ภาพรวมปัจจัยภายนอกกลุ่ม				
ความสำเร็จสูง	7.5 (9)	92.5 (111)	1.008	.315
ความสำเร็จต่ำ	4.4 (5)	95.6 (109)		

4.2 เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรด้านอายุกับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ ของเกษตรกรด้านสังคม ได้แก่ การมีกิจกรรมร่วมกัน ด้านความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต

จากการศึกษาพบว่า ช่วงอายุ 51-60 ปี มีความเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านสังคมสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.63 และช่วงอายุต่ำกว่า 30 ปี มีความเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านสังคมต่ำสุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.51 เมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมในเรื่อง ความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต มีค่าความเชื่อมั่นทางสถิติ 0.006 ซึ่งต่ำกว่า คำนัยสำคัญที่กำหนด 0.05 แสดงว่าอายุมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต ส่วนด้านการมีกิจกรรมร่วมกันและความเอื้ออาทรซึ่งกันและกันไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านสังคมในเรื่องของการมีกิจกรรมร่วมกันและความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน (ตารางที่ 4.38 – 4.39)

ตารางที่ 4.38

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเปลี่ยนแปลง
การดำเนินชีวิตด้านสังคม จำแนกตามอายุ

อายุ	N	$\bar{X}$	S.D.
ด้านการมีกิจกรรมร่วมกัน			
ต่ำกว่า 30 ปี	36	2.63	0.44
30 – 40 ปี	53	2.69	0.41
41 – 50 ปี	62	2.69	0.36
51 – 60 ปี	45	2.64	0.43
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	38	2.69	0.34
รวม	234	2.67	0.39

ตารางที่ 4.38 (ต่อ)

อายุ	N	$\bar{X}$	S.D.
ด้านความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน			
ต่ำกว่า 30 ปี	36	2.38	0.33
30 – 40 ปี	53	2.60	0.36
41 – 50 ปี	62	2.61	0.44
51 – 60 ปี	45	2.70	0.36
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	38	2.60	0.41
รวม	234	2.59	0.40
ภาพรวม			
ต่ำกว่า 30 ปี	36	2.51	0.34
30 – 40 ปี	53	2.62	0.31
41 – 50 ปี	62	2.61	0.30
51 – 60 ปี	45	2.63	0.31
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	38	2.59	0.27
รวม	234	2.60	0.31

ตารางที่ 4.39

การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการเปลี่ยนแปลงในการ
ดำเนินชีวิตด้านสังคมของเกษตรกร จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
ด้านการมีกิจกรรมร่วมกัน					
ระหว่างกลุ่ม	0.175	4	0.044	0.280	0.891
ภายในกลุ่ม	35.819	229	0.156		
รวม	35.994	233			

ตารางที่ 4.39 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
ด้านความเชื่ออาทรซึ่งกันและกัน					
ระหว่างกลุ่ม	0.128	4	0.032	0.174	0.951
ภายในกลุ่ม	42.058	229	0.183		
รวม	42.186	233			
ด้านความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต					
ระหว่างกลุ่ม	2.219	4	0.555	3.694	0.006**
ภายในกลุ่ม	34.396	229	0.150		
รวม	36.615	233			
ภาพรวม					
ระหว่างกลุ่ม	0.317	4	0.079	0.845	0.498
ภายในกลุ่ม	21.493	229	0.094		
รวม	21.811	233			

จากการศึกษาเปรียบเทียบรายคู่ระหว่าง อายุกับการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เกี่ยวกับความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต พบว่า เกษตรกรที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมเกี่ยวกับความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตต่ำกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ (ตารางที่ 4.40)

ตารางที่ 4.40

เปรียบเทียบเป็นรายคู่ระหว่างอายุกับการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม
เกี่ยวกับความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต

อายุ	ต่ำกว่า 30 ปี	30-40 ปี	41-50 ปี	51-60 ปี	มากกว่า 60 ปีขึ้นไป
ต่ำกว่า 30 ปี	-	.2241*	.2333*	.3241*	.2169*
30 – 40 ปี	-	-	.0091	.0999	.0073
41 – 50 ปี	-	-	-	.0908	.0164
51 – 60 ปี	-	-	-	-	.1072
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	-	-	-	-	-

1) การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรด้านอายุกับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ ของเกษตรกรด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัย และด้านสภาพแวดล้อมทางการเกษตร จากการศึกษพบว่า ช่วงอายุ 41-50 ปี มีความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.48 และช่วงอายุต่ำกว่า 30 ปี มีความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านสังคมต่ำสุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.31 เมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่าการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมในด้านสภาพแวดล้อมทางการเกษตร มีค่าความเชื่อมั่นทางสถิติ 0.037 ซึ่งต่ำกว่า คำนัยสำคัญที่กำหนด 0.05 แสดงว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านสภาพแวดล้อมทางการเกษตร ส่วนด้านสุขภาพอนามัย ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าอายุไม่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่องของสุขภาพอนามัย (ตารางที่ 4.41-4.42)

ตารางที่ 4.41
จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเปลี่ยนแปลง
ในการดำเนินชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม จำแนกตามอายุ

อายุ	N	$\bar{X}$	S.D.
ด้านสุขภาพอนามัย			
ต่ำกว่า 30 ปี	36	2.50	0.54
30 – 40 ปี	53	2.38	0.39
41 – 50 ปี	62	2.42	0.46
51 – 60 ปี	45	2.38	0.44
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	38	2.50	0.44
รวม	234	2.43	0.45
ด้านสภาพแวดล้อมทางการเกษตร			
ต่ำกว่า 30 ปี	36	2.12	0.73
30 – 40 ปี	53	2.25	0.77
41 – 50 ปี	62	2.53	0.60
51 – 60 ปี	45	2.45	0.66
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	38	2.39	0.69
รวม	234	2.37	0.70
ภาพรวม			
ต่ำกว่า 30 ปี	36	2.31	0.52
30 – 40 ปี	53	2.32	0.51
41 – 50 ปี	62	2.48	0.42
51 – 60 ปี	45	2.41	0.39
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	38	2.45	0.45
รวม	234	2.40	0.46

ตารางที่ 4.42
การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการเปลี่ยนแปลง
ในการดำเนินชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมของเกษตรกร
จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
ด้านสุขภาพอนามัย					
ระหว่างกลุ่ม	0.606	4	0.151	0.746	0.561
ภายในกลุ่ม	41.485	229	0.203		
รวม	47.091	233			
ด้านสภาพแวดล้อมทางการเกษตร					
ระหว่างกลุ่ม	4.942	4	1.236	2.606	0.037*
ภายในกลุ่ม	108.562	229	0.474		
รวม	113.504	233			
ภาพรวม					
ระหว่างกลุ่ม	1.101	4	0.275	1.325	0.261
ภายในกลุ่ม	41.555	229	0.208		
รวม	48.656	233			

จากการศึกษาเปรียบเทียบรายคู่ระหว่าง อายุกับการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเกษตร พบว่า เกษตรกรที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเกษตร แตกต่างจากกลุ่มอายุ 41-50 ปี และกลุ่มอายุ 51-60 ปี อย่างมีนัยสำคัญและกลุ่มอายุ 30-40 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มอายุ 41-50 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 4.43)

ตารางที่ 4.43
การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ระหว่างอายุกับการเปลี่ยนแปลง
ด้านสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม
ทางด้านการเกษตร

อายุ	ต่ำกว่า 30 ปี	30-40 ปี	41-50 ปี	51-60 ปี	มากกว่า 60 ปีขึ้นไป
ต่ำกว่า 30 ปี	-	0.1312	0.4119*	0.3315*	0.2744
30 – 40 ปี	-	-	0.2807*	0.2003	0.1432
41 – 50 ปี	-	-	-	0.0804	0.1375
51 – 60 ปี	-	-	-	-	0.0571
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	-	-	-	-	-

2) การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ กับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านสังคม เมื่อทำการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ไม่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรทางด้านสังคม (ตารางที่ 4.44)

ตารางที่ 4.44
การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมกับ
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ กับการเปลี่ยนแปลง
ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านสังคม

การเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ศึกษา การพัฒนาห้วยทราย	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ด้านการมีกิจกรรมร่วมกัน				
เข้าร่วมกิจกรรมน้อยกว่า 3 กิจกรรม	105	2.69	0.39	0.756
เข้าร่วมกิจกรรม 3-5 กิจกรรม	129	2.65	0.40	

ตารางที่ 4.44 (ต่อ)

การเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ศึกษา การพัฒนาห้วยทราย	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ด้านความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน				
เข้าร่วมกิจกรรมน้อยกว่า 3 กิจกรรม	105	2.54	0.45	0.619
เข้าร่วมกิจกรรม 3-5 กิจกรรม	129	2.51	0.40	
ด้านความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต				
เข้าร่วมกิจกรรมน้อยกว่า 3 กิจกรรม	105	2.63	0.39	1.375
เข้าร่วมกิจกรรม 3-5 กิจกรรม	129	2.56	0.12	
รวม				
เข้าร่วมกิจกรรมน้อยกว่า 3 กิจกรรม	105	2.62	0.31	1.196
เข้าร่วมกิจกรรม 3-5 กิจกรรม	129	2.57	0.31	

3) การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายกับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม เมื่อทำการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.005 คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางการเกษตร แสดงว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับ สภาพแวดล้อมทางการเกษตร แต่ไม่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรทางด้านสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย เพราะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายไม่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรทางด้านสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย (ตารางที่ 4.45)

ตารางที่ 4.45

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมกับ
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ กับการเปลี่ยนแปลง
ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านสิ่งแวดล้อม

การเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ศึกษา การพัฒนาห้วยทรายฯ	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ด้านสุขภาพอนามัย				
เข้าร่วมกิจกรรมน้อยกว่า 3 กิจกรรม	105	2.45	0.47	0.578
เข้าร่วมกิจกรรม 3-5 กิจกรรม	129	2.41	0.44	
ด้านสภาพแวดล้อมทางการเกษตร				
เข้าร่วมกิจกรรมน้อยกว่า 3 กิจกรรม	105	2.25	0.73	2.306
เข้าร่วมกิจกรรม 3-5 กิจกรรม	129	2.46	0.66	
รวม				
เข้าร่วมกิจกรรมน้อยกว่า 3 กิจกรรม	105	2.35	0.49	1.458
เข้าร่วมกิจกรรม 3-5 กิจกรรม	129	2.44	0.42	

4) จากภาพรวมการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯกับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เมื่อทำการวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติที่ พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯไม่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในภาพรวมทั้งทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (ตารางที่ 4.46)

ตารางที่ 4.46

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมกับ
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ กับการเปลี่ยนแปลงในการ
ดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม

การเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ศึกษา การพัฒนาห้วยทราย	N	$\bar{X}$	S.D.	t
เข้าร่วมกิจกรรมน้อยกว่า 3 กิจกรรม	105	2.54	0.28	0.069
เข้าร่วมกิจกรรม 3-5 กิจกรรม	129	2.53	0.27	

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยความสำเร็จของการรวมกลุ่มมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านสังคม จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยภายในกลุ่ม อันได้แก่ ภาวะผู้นำ การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของสมาชิก และการจัดการบริหารกลุ่ม มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรทางด้านสังคม เกี่ยวกับด้านการมีกิจกรรมร่วมกัน ความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน รวมทั้งความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้ เท่ากับ 0.350 ส่วนปัจจัยภายนอกกลุ่ม พบว่า ปัจจัยภายนอกกลุ่ม ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก การได้รับข้อมูลและข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรทางด้านสังคม เกี่ยวกับด้านการมีกิจกรรมร่วมกัน ความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน รวมทั้งความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.005 และเมื่อพิจารณาภาพรวม พบว่า ปัจจัยความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งภายในและภายนอกกลุ่ม มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรทางด้านสังคม โดยมีค่าความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้ เท่ากับ 0.274 (ตารางที่ 4.47)

ตารางที่ 4.47

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จของการรวมกลุ่ม
กับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริ
ทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรด้านสังคม

ปัจจัยความสำเร็จของกลุ่ม	การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านสังคม
ปัจจัยภายในกลุ่ม	$r = 0.350$ $p = 0.000^{***}$
ปัจจัยภายนอกกลุ่ม	$r = 0.161$ $p = 0.014$
ภาพรวม	$r = 0.274$ $p = 0.000^{***}$

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จของการรวมกลุ่มกับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านสิ่งแวดล้อม จากการศึกษพบว่า ปัจจัยภายในกลุ่ม อันได้แก่ ภาวะผู้นำ การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของสมาชิก และการจัดการบริหารกลุ่ม ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรทางด้านสิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับด้านสุขภาพอนามัย และสภาพแวดล้อมทางการเกษตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 หรือ 0.05 ส่วนปัจจัยภายนอกกลุ่ม พบว่า ปัจจัยภายนอกกลุ่ม อันได้แก่ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก การได้รับข้อมูลและข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านสิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับด้านสุขภาพอนามัยและสภาพแวดล้อมทางการเกษตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้เท่ากับ 0.454 แต่เมื่อพิจารณาภาพรวม พบว่า ปัจจัยความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งภายในและภายนอกกลุ่ม ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรทางด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีค่าความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้ เท่ากับ 0.074 (ตารางที่ 4.48)

ตารางที่ 4.48

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จของการรวมกลุ่ม
กับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริ
ทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรด้านสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยความสำเร็จของกลุ่ม	การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม
ปัจจัยภายในกลุ่ม	$r = 0.000$ $p = 0.996$
ปัจจัยภายนอกกลุ่ม	$r = -0.454$ $p = 0.000^{***}$
ภาพรวม	$r = -0.074$ $p = 0.263$

ตารางที่ 4.49

สรุปผลการศึกษาความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปกับการเปลี่ยนแปลง
ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรทางด้านเศรษฐกิจ
สังคม และสิ่งแวดล้อม

การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิต	P	แตกต่าง ($P < 0.05$)	ไม่แตกต่าง ($P > 0.05$)
<u>ด้านเศรษฐกิจ</u>			
รายได้			
เพศ	0.986		/
อายุ	0.127		/
ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก	0.000 ^{***}	/	
การเข้าร่วมกิจกรรม	0.028 [*]	/	

ตารางที่ 4.49 (ต่อ)

การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิต	P	แตกต่าง ($P < 0.05$)	ไม่แตกต่าง ($P > 0.05$)
ภาวะหนี้สิน			
เพศ	0.062		/
อายุ	0.524		/
ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก	0.421		/
การเข้าร่วมกิจกรรม	0.013*	/	
การออม			
เพศ	0.243		/
อายุ	0.342		/
ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก	0.206		/
การเข้าร่วมกิจกรรม	0.206		/
<u>ด้านสังคม</u>			
การมีกิจกรรมร่วมกัน			
เพศ	0.891		/
อายุ			/
ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก	0.756		/
การเข้าร่วมกิจกรรม			
ความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน			
เพศ			/
อายุ	0.951		/
ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก			/
การเข้าร่วมกิจกรรม	0.619		/
ความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต			
เพศ			/
อายุ	0.006**	/	
ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก			/
การเข้าร่วมกิจกรรม	1.375		/

ตารางที่ 4.49 (ต่อ)

การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิต	P	แตกต่าง ($P < 0.05$)	ไม่แตกต่าง ($P > 0.05$)
<u>ด้านสิ่งแวดล้อม</u>			
สุขภาพอนามัย			
เพศ			
อายุ	0.561		/
ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก	0.578		/
การเข้าร่วมกิจกรรม			
<u>สภาพแวดล้อมทางการเกษตร</u>			
เพศ			
อายุ	0.037*	/	
ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก	2.306		/
การเข้าร่วมกิจกรรม			

ตารางที่ 4.50

สรุปผลการศึกษาความแตกต่างระหว่างปัจจัยความสำเร็จของ
การรวมกลุ่มกับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิต
ของเกษตรกรทางด้านเศรษฐกิจ
สังคม และสิ่งแวดล้อม

การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิต	P	แตกต่าง ($P < 0.05$)	ไม่แตกต่าง ($P > 0.05$)
<u>ด้านเศรษฐกิจ</u>			
รายได้			
ปัจจัยภายในกลุ่ม	0.190		/
ปัจจัยภายนอกกลุ่ม	0.000***	//	

ตารางที่ 4.50 (ต่อ)

การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิต	P	แตกต่าง (P < 0.05)	ไม่แตกต่าง (P > 0.05)
ภาวะหนี้สิน			
ปัจจัยภายในกลุ่ม	0.075		/
ปัจจัยภายนอกกลุ่ม	0.561		/
การออม			
ปัจจัยภายในกลุ่ม	0.005**		/
ปัจจัยภายนอกกลุ่ม	0.315	/	
<u>ด้านสังคม</u>			
ปัจจัยภายในกลุ่ม	0.000***	/	
ปัจจัยภายนอกกลุ่ม	0.014*	/	
<u>ด้านสิ่งแวดล้อม</u>			
ปัจจัยภายในกลุ่ม	0.996		/
ปัจจัยภายนอกกลุ่ม	0.000***	/	

ส่วนที่ 5 การอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง “การดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ ของเกษตรกรบ้านโป่งแก่งพัฒนา พื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” พบว่า ข้อมูลที่เป็นประเด็นสำคัญในการนำผลการศึกษามาอภิปรายเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะอื่นๆ ทั้งนี้ การศึกษาที่ได้สามารถนำไปเชื่อมโยงกับแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่างๆ ปรากฏดังนี้

5.1 ปัจจัยความสำเร็จในการรวมกลุ่ม

การศึกษาค้นครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดปัจจัยความสำเร็จของการรวมกลุ่มไว้เป็น 2 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยภายในกลุ่มและปัจจัยภายนอกกลุ่ม

1) ด้านปัจจัยภายในกลุ่ม

สำหรับภาพรวมปัจจัยภายในกลุ่มซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จ นั้น พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยผู้นำ/ภาวะผู้นำมีผลทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ผู้นำเป็นปัจจัยภายในที่สำคัญต่อความสำเร็จของการรวมกลุ่ม ประเด็นที่ว่าโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้นำมีความเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 แสดงว่าเกษตรกรมีความเห็นว่า ผู้นำมีความเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม จะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของพัฒน์ บุญยรัตพันธุ์ (2540 อ้างถึงใน บุษราภรณ์ ต่างใจ, 2546, น. 35-37) ได้กล่าวถึงการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มให้ประสบความสำเร็จไว้ว่า ส่วนหนึ่งที่จะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ คือผู้นำจะต้องมีความเสียสละสร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวม นอกจากนี้ สุลลาวัฒน์ ทัศนานุตริยะ (2545, น. บทคัดย่อ) ยังกล่าวอีกว่า ปัจจัยที่มีผลทำให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็งหรือความสำเร็จของกลุ่ม ประการหนึ่งได้แก่ ลักษณะของผู้นำแบบประชาธิปไตย ซึ่งจะนำไปสู่การพึ่งพาของสมาชิก นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการกลุ่มก็มีความสำคัญที่จะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จได้ ซึ่งความคิดเห็นของเกษตรกร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 แสดงให้เห็นว่า การที่กลุ่มจะประสบความสำเร็จได้ที่สำคัญจะต้องมีการวางแผนในการดำเนินงานไว้ก่อนล่วงหน้า ซึ่งเกษตรกรมีความเห็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 อยู่ในระดับมาก โดยเห็นว่าในเรื่องของการแยกประเภทและการเลือกคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงานเป็นไปอย่างเหมาะสมในแต่ละหน้าที่ ซึ่ง บุษราภรณ์ ต่างใจ (2546, น. บทคัดย่อ) กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็งและประสบความสำเร็จส่วนหนึ่งได้แก่ สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่มีความรู้ในวัตถุประสงค์การจัดตั้งและหลักการดำเนินงานของกลุ่มในระดับสูง รวมทั้งมีการกำหนดแผนและเป้าหมายในการดำเนินงานอย่างชัดเจน จากการทำงานของปรียา เกิดโชคชัย (2537, น. บทคัดย่อ) กล่าวว่า หากกลุ่มมีการบริหารที่ดี มีการวางแผนในการดำเนินงานมีการจัดระเบียบของกลุ่มให้ดี ก็จะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จได้ และ Frehch (1941, p. 36 อ้างถึงใน ปรียา เกิดโชคชัย, 2537, น. บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการสูญเสียและความเหนียวแน่นของกลุ่มไว้ว่า การที่กลุ่มวางระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติงานของสมาชิกต่อกลุ่มไว้อย่างดีแล้ว กลุ่มเหล่านี้จะมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จล้มเหลวน้อยกว่ากลุ่มซึ่งไม่ได้จัดระบบและวางระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติตามกฎระเบียบนั้นๆ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในที่ทำให้การรวมกลุ่มประสบความสำเร็จกับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้นำ / ภาวะผู้นำการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของสมาชิก การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกและการจัดการและบริหารกลุ่ม

มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านสังคมโดยมีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.000 ซึ่งต่ำกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนด 0.05 เช่นเดียวกันการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านเศรษฐกิจในประเด็นการเปลี่ยนแปลงทางการออมที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.005 แต่ปัจจัยภายในที่ทำให้การรวมกลุ่มประสบความสำเร็จได้ไม่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับรายได้และภาวะหนี้สิน และการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม เพราะมีค่าความเชื่อมั่นสูงกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ ซึ่งจากเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549, น. 18) พอสรุปได้ว่า ในการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและเศรษฐกิจที่จะทำให้เกิดคุณภาพชีวิตและสังคมนั้น ส่วนหนึ่งที่เป็นเครื่องชี้วัดคือการเรียนรู้ การใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ด้วยโดยเฉพาะยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนประการหนึ่งคือ การสนับสนุนและให้มีการรวมกลุ่มกันในรูปแบบต่างๆ

2) ด้านปัจจัยภายนอก

ด้านปัจจัยภายนอกของกลุ่ม ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก และการได้รับข้อมูลข่าวสาร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การได้รับข้อมูลและข่าวสารมีความสำคัญที่สุดที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.79 อยู่ในระดับมาก แสดงว่า เกษตรกรเห็นว่า การได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการอบรมพัฒนาความรู้ด้านต่างๆ จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ สามารถทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ รวมทั้งข้อมูลและข่าวสารเกี่ยวกับแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ด้วย ซึ่งกองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน (2539, น. 15) ได้ทำการศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างในความสำเร็จของกลุ่ม ส่วนหนึ่งคือการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในการให้ข้อมูล เป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการรวมกลุ่มได้ และในทางกลับกัน การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก พบว่า เกษตรกรเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลให้การสนับสนุนอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการดำเนินงานของกลุ่ม น้อยที่สุด ซึ่งผลการศึกษามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72 คิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่า เกษตรกรเห็นว่า ถึงแม้องค์การบริหารส่วนตำบลจะอยู่ในพื้นที่ใกล้ชิดกับเกษตรกร แต่ให้การสนับสนุนในเรื่องต่างๆ ไม่มากเท่าที่ควรจึงมีผลต่อความสำเร็จของการรวมกลุ่มได้เช่นกัน โดยนักวิชาการจากกองพัฒนาอาสาสมัครและผู้นำท้องถิ่น (2540 อ้างถึงใน มนทิรา ตุลาคุปต์, 2544, น. 8-9) ได้เสนอแนวคิดว่าการคงอยู่ของกลุ่มหรือองค์การโดยไม่ล่มสลายส่วนสำคัญประการหนึ่ง ได้แก่ ทรัพยากรภายนอก เช่น วัสดุอุปกรณ์ ซึ่งจำเป็นต่อการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายส่วนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอกที่ทำให้การรวมกลุ่มประสบความสำเร็จกับการ

เปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม พบว่า การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกและการได้รับข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะประเด็นสภาพแวดล้อมทางการเกษตร โดยมีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.000 ซึ่งต่ำกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนด 0.05 เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านเศรษฐกิจในประเด็นการเปลี่ยนแปลงทางรายได้ แต่ปัจจัยภายนอกที่ทำให้การรวมกลุ่มประสบความสำเร็จได้ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับการออมและภาวะหนี้สิน รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เพราะมีค่าความเชื่อมั่นสูงกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ ซึ่งจากแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้และยอมรับสิ่งใหม่ โรอัล (สุภาวีย์ บรรเลงทอง, 2533, น. 6) กล่าวไว้ว่าการยอมรับสิ่งใหม่ซึ่งเกิดจากการรับรู้สิ่งต่างๆ จากภายนอกทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และตัดสินใจ

5.2 ด้านการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิต

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษากำหนดการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้พัฒนาเครื่องชี้วัดการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544) ต่อเนื่องกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ซึ่งได้กำหนดไว้ว่าคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมไว้อย่างชัดเจน

1) การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านเศรษฐกิจ

สำหรับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจ เมื่อดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่นั้น พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับการดำเนินชีวิตของเกษตรกรผู้เป็นสมาชิกที่น่าสนใจดังนี้

ด้านรายได้ ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มนั้น เกษตรกรมีรายได้ ต่ำสุด เท่ากับ 500 บาท สูงสุด 10,000 บาท และค่าเฉลี่ยของรายได้ อยู่ที่ 3,866.24 บาท แต่เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแล้ว พบว่า เกษตรกรมีรายได้ต่ำสุด 1,200 บาท สูงสุด 30,000 บาท มีค่าเฉลี่ยรายได้ เท่ากับ 5,500 บาท เมื่อเปรียบเทียบจากสถิติที่พบ จะพบว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น กล่าวคือ ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรร้อยละ 31.2 มีความเห็นว่า มีรายได้ระหว่าง 2,500-3,500 บาท แต่เมื่อเข้า

เป็นสมาชิกกลุ่มแล้วเกษตรกรร้อยละ 37.2 เห็นว่า มีรายได้มากกว่า 5,500 บาทขึ้นไป แสดงว่าเกษตรกรเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจกล่าวคือ เมื่อเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นหลังจากเข้าเป็นสมาชิกส่งผลถึงการจับจ่าย ในการอุปโภคและบริโภคโดยรวมด้วย ซึ่ง ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2528, น. 5-8) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับรายได้ไว้ว่า การเพิ่มขึ้นของรายได้ ทำให้เกิดการพัฒนาที่ประสพผล คือ การเพิ่มจำนวนของทรัพยากรที่สามารถเสาะหาได้ อนุพงษ์ วาวงศ์มูล (2542, น. 62-102) ยังกล่าวอีกว่า การเพิ่มของรายได้เมื่อมีการรวมกลุ่มทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจในทางที่ดีขึ้น

ด้านภาวะหนี้สิน ผู้ศึกษาได้ศึกษาจำนวนหนี้สินของเกษตรกร โดยเปรียบเทียบอดีตก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มและหลังจากเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแล้ว พบว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับภาวะหนี้สินของเกษตรกร ซึ่งเกษตรกรเห็นว่า จำนวนหนี้สินในอดีต ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มต่ำสุด เท่ากับ 1,000 บาท สูงสุด 900,000 บาท และค่าเฉลี่ยของจำนวนหนี้สิน อยู่ที่ 67,884.62 บาท แต่เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแล้ว พบว่า จำนวนหนี้สินต่ำสุด 1,000 บาท สูงสุด 700,000 บาท มีค่าเฉลี่ยจำนวนหนี้สิน เท่ากับ 51,438.85 บาท เมื่อเปรียบเทียบกัน ก่อนเข้าเป็นสมาชิกมีหนี้สินลดลง ซึ่งก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรร้อยละ 42.3 เห็นว่า มีหนี้สินระหว่าง 10,000-30,000 บาท แต่เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแล้วเกษตรกรมีหนี้สินลดลงเหลือร้อยละ 41.7 ทั้งนี้รวมถึงการเปลี่ยนแปลงด้านการผ่อนชำระหนี้ด้วย เพราะก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรเห็นว่า ร้อยละ 48.1 ผ่อนชำระหนี้ได้ยาก แต่เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแล้วเกษตรกรเห็นว่า การผ่อนชำระหนี้ได้ยาก เหลือเพียงร้อยละ 9.3 เท่านั้น จากผลการศึกษา แสดงว่า เมื่อเกษตรกรเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแล้ว มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับภาวะหนี้สิน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจได้ กล่าวคือ เมื่อเกษตรกรมีหนี้สินลดลงและสามารถผ่อนชำระหนี้ได้ง่ายขึ้น ทำให้การใช้จ่ายในการอุปโภคและบริโภคคล่องตัวขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, วิยุทธ จำรัสพันธ์ และ ดุษฎี อายูวัฒน์ (2535, น. 17-18) กล่าวไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ จะเกี่ยวข้องกับจำนวนทรัพยากรที่เสาะหามาได้ ส่งผลถึงความสำเร็จและศักยภาพไม่ว่าจะเป็น ด้านรายได้ หรือภาวะหนี้สิน

ด้านการออม ผู้ศึกษาได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงออมของเกษตรกร โดยเปรียบเทียบอดีตก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มและหลังจากเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแล้ว พบว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการออมของเกษตรกร เกษตรกรเห็นว่า อดีต ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรร้อยละ 65.4 ไม่มีการออม แต่เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแล้ว พบว่า มีเพียงร้อยละ 6.0 เท่านั้นที่ไม่มี

การออม เช่นเดียวกันกับวิธีการออม ซึ่งเกษตรกรเห็นว่า อดีต ก่อนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรเพียงร้อยละ 15.0 ออมด้วยวิธีฝากกลุ่มกองทุนของชุมชน แต่เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแล้ว พบว่าเกษตรกรมีการออมเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 74.4 จากผลการศึกษา แสดงว่า เมื่อเกษตรกรเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแล้ว มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการออม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจได้ ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินโครงการของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2543) เกี่ยวกับการออมไว้ว่า เมื่อดำเนินชีวิตตามโครงการทฤษฎีใหม่ส่วนใหญ่มีรายได้พอเพียงกับครัวเรือนและเหลือเป็นเงินออม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549, น. 18) กล่าวว่า การสร้างภูมิคุ้มกันของระบบเศรษฐกิจ คือการออมอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นหลักประกันในชีวิตของประชาชน

2) การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านสังคม

ผู้ศึกษาได้กำหนดการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านสังคมที่เกิดขึ้นมี 3 ด้าน ได้แก่ การมีกิจกรรมร่วมกัน มีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต ซึ่งแต่ละด้านจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านสังคม

จากการศึกษาภาพรวมการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านสังคม โดยการเปรียบเทียบความคิดเห็นของเกษตรกร ระหว่างอดีต กับปัจจุบัน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านสังคม ในทุกๆ ด้านจากระดับน้อยไปเป็นระดับมากทั้งในเรื่อง ความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน แสดงว่า เมื่อเกษตรกรเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านสังคมเกี่ยวกับความเอื้ออาทรซึ่งกันและกันมากขึ้น อีกทั้งการมีเวลาทำกิจกรรมทางศาสนา โดยเฉพาะการมีเวลาให้กับครอบครัวและการทำกิจกรรมทางศาสนามากขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรทางด้านสังคม ซึ่งผวจิตต์ อธิคมนันท์ (2531, น. 206-207) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทางสังคมเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ของบุคคลที่อยู่เป็นกลุ่มเป็นพวกเดียวกัน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อแม่ กับ ลูก เช่นเดียวกันกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549) ได้ให้ความหมายของความอยู่ดีมีสุข ไว้ว่า ส่วนประกอบหนึ่งที่ส่งผลให้เกษตรกรอยู่ดีมีสุข ได้แก่การมีครอบครัวที่อบอุ่นมีความสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นต้น ส่วนด้านความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต ประเด็นที่น่าสนใจ คือ การรู้เท่าทันปัญหาและแก้ไขตามสถานการณ์และความรอบรู้ต่อที่พึ่งพาในชุมชน พบว่าเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแล้ว สามารถรู้เท่าทันปัญหาและแก้ไขตามสถานการณ์ได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของกองพัฒนาอาสาสมัครและผู้นำ

ท้องถิ่น (2540 อ้างถึงใน มนทรา ตูลาคุปต์, 2544, น. 8-9) เกี่ยวกับการปรับตัวของสถานการณ์ว่าสังคมมีการเปลี่ยนแปลงจะต้องมีการปรับตัวเพื่อให้รู้เท่าทันสามารถกำหนดแนวทางของตนเองในสถานการณ์นั้นได้

3) การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านสิ่งแวดล้อม

ผู้ศึกษาได้กำหนดการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านสิ่งแวดล้อมออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัยไม่มีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจาก การดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่มุ่งเน้นเรื่องการประกอบอาชีพเป็นหลัก อีกทั้งเกษตรกรมิได้เจ็บป่วยเป็นโรคร้ายแรงแต่อย่างได้จึงไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านนี้ และด้านสภาพแวดล้อมทางการเกษตร ซึ่งแต่ละด้านจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านสภาพแวดล้อมทางการเกษตร มีการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเกษตร อยู่ในระดับมากทุกด้าน อันได้แก่ การใช้สารเคมีในการทำการเกษตร มีการใช้สารเคมีในการทำเกษตรกรรมมีค่าเฉลี่ยลดลง อยู่ในระดับน้อย และมีปัญหาของน้ำที่ใช้ในการอุปโภคและบริโภค มีปัญหาลดลง ซึ่งการประเมินของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2543) ในประเด็นที่ 2 จากการดำเนินชีวิตโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ จำนวน 5 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ กล่าวว่า ร้อยละ 37.0 มีสุขภาพดีขึ้นเพราะลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร และจากประสบการณ์การปฏิบัติงานของผู้ศึกษาในตำแหน่งนักวิชาการเกษตร เห็นว่า การทำเกษตรกรรมโดยใช้สารเคมีน้อยลง เมื่อได้รับความรู้และวิธีการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการจากการรวมกลุ่มหรือการฝึกอบรม จะทำให้สภาพแวดล้อมทางการเกษตรดีขึ้นอย่างแน่นอน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549, น. 18) กล่าวว่า การสร้างความมั่นคงของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางด้านการเกษตร คือการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตที่ดีและไม่เป็นภัยคุกคามต่อระบบนิเวศน์